

Treyes van tvvaelf Jaeren,

Ghesloten ende veraccoordeert tusschen de Commissa-
risen vande Serenissime Princen

EERTSHERTOGEN

van Oostenrijck/ etc.

Midtsgaders

De Commissarisen vande Illustre Heeren

STATEN

Der vereenichde Nederlandtsche Provintien.

Gheschiet inden jaere 1609.

1609.

Et hier toe in onse beschrijvinge alle de Segen ende Victorien / die de goede God/ ende geber alles goets/ dese vereenichde Landen/ dooz het belepdt ende de cloeckmoedicheyt vā sijne Princelicke Excellentie van Nassau, verleent ende ghegheben heeft: wijdt ende bzeedt beschreven hebbende/ so sijn wy gekomen waerbe ende goet gunstige Lesers/ tot het maechē ende het beslyptē van een Cwaelf Jarich bestant ende stilstant van wapenen: de welke dooz lange onderhandelinghe tusschen de Gecommitteerden vande Ho. Mo. Heeren Staten Generael ter eenre ende de Gecommitteerden van den Doozuchtighe Certs-Hertogen van Oostenrijck ter ander zijden / binnen Antwerpen geaccoordeert ende besloten is op den 9 Aprilis des jaers 1609. Dese voozseyde handelinghe hebben wy voozghenomen Sommarischer wijze ende in het cozte hier inne te voegen ende te gedencken: want de selve gheschiedenisse wgtloopich te verhandelen / ende in het lange te verhalen het begin/ ende den vooztgang van dien: te weten/ hoe de Certs-Hertogen het selve dooz den Heere vander Horst. Patcr Ney, ende eenighe andere Gecommitteerden/ heeft doen versoecken: wat Propositionen ende beweeghredenē de selvighe ghebzupckt hebben / soo aende Hoog. Mo. Heeren Staten/ syn Excel. ende andere Personen / om de selvighe hier toe te bewegen ende te persuaderen: midtsgaders de antwoorde vande Hoog. Mog. Heeren Staten op de selve: en daer naer de gantsche Besoigne vande Gecommitteerden van weder- zijden/ de Articulen aen weder- zijden overgelevert/ de redenē / swaricheden van beyde zijden daerop gevolght/ ende alles wat

daer aen soude mogen hangen/ soude te lange ende moepelic vallen te verhalen te beschryvē ende bzyten ons wit wesen/ te meer naer dien deselbe inde Chronijcke van Emanuel de Meercen, ende in ander boecken int langhe ende bzeede beschreven sijn: insonderheyt inde geleerde beschrijvinge die by den Hoochgeleerden Dominicus Badius, in sijn Leven Professor Hystoziarum inde Leptsche Academie gheweest sijnde/ daer van gemaecht ende upgegeven is/ soo willen wy den gunstigen Leser tot de selve wijzen omme inde selve haere lust ende begeerten te versadigen.

De Nederlandtsche Provintien ontrent de xl Jaere/ met geduyrige Oozlogē/ Miseries ende ellendē vā God Almachtich te huyz gesocht en gestraft geweest sijnde/ so heeft het sijn Goddelicke goetheyt beliest/ de genoede te ende de herten van beyde de zijden / tot ruste ende stilstant van sodanigen wzedē Oozlogē te be wegē en aē te raden: het sy dooz ee reuwigē vzeede ofte tē minstē dooz ee opschozsingē vā alle hostiliteyt/ vooz eenige Jaren.

Den Coningh van Hispanien siende de dat hy het merendeel van sijnē middelen ende Innecomens/ aen dese Landen te cost gehangen hadde/ met seer wepnich voozdeels ende noch mindere hoope omme die eyndelicken naer sijnē wille te mogen crjgen/ ofte dat die van selfs wederomme onder sijn ghebiedt souden willen comen: te meer alsoo zy haer dooz een vaste unie metten anderen ende met verscheyden aliantien aende omleggen de Rijcken ende Dozken verbonden hadden: so oozdeelde hy selfs datmē ee eerlickē wech tot vzeede ofte selver soecken / ofte soo hem die aengeboden werde niet te verwerpen. Op hope dat dooz de soeticheyt ende den smaech van vzeede de herten der onderdanen / metter tijdt wederomme mochten toenemen in onderlinge vzienschap ende Burgerlickē ommeegang / ende dat ondertusschen den Inghewozteliden haet die de Nederlanders tegen de Span-

Beweegh
redenē tot
ten Treves
vanden Co-
ning en den
Hertoch.

Spangnaerden (ende dat met goede ende handige redenen) aengenomen hadden met- ter tijt mocht afnemen ende versterken.

De Certs-hertoghen van Oostenrijck ten hoochsten tot vrede ende gerustheyt genegen wesende/ en wenschten niet anders dan dat sy die Provintien die onder haer gebiet ende ghehoor aemheyt waeren/ vreedtsamelicken sonder vzeese van haere naebuyzen/ mochten besitten ende Regeeren.

De Ho. Mo. Heeren Staten der geunieerde Provintien, van God Almachtich tot verscheyden tijden/ door de belepdinghe vanden Doozluchtrighen Prince Maurits van Nassau, met vele ende onrekbare zeghen ende Victorien overschuddet wesende: die bevonden dat den selven God door sijne Daderlike castijdinge/ haer geluck met eenighen teghenspoet begonde te vermenghen: ende by haer selven overleggende aen deene sijde de macht harer Vyanden/ ende aende de andere zijde de onseckerheyt vande uptcomste deser Dozlogē/ Insonderheyt door de Daderlike sorghe/ daer mede sy aen haere onderdanē verknocht ende verbonden zyn/ beweert wesende: vonden sy geraden/ wanneer haer met behoudinghe van haere vryheden ende Privilegien/ eerlike ende billiche conditien tot vrede of te stilstant van wapenen aengeboden werden/ de selve niet de verwerpē of te indē wint te slaen/ maer met wijsheyt en verstant daer op te letten. Welck sy te lichtelicker konden doen/ overmidts sy mette aenneminghe der Wapenen/ niet aengenomen hadden om haer Rijck verder upt te vzeeden/ maer alleenlicke om haere Landen/ Steden ende de Inghesetenen van dien/ te beschutten ende te beschermē/ van alle overlast ende Tyrannye/ die haer van Spangnaerden ende haere aenhangeren aenghedden mocht werden.

Aen beyde de sijden dese resolutie genomen wesende/ soo is van wegen de Certs-Hertoghen inden jaere 1606/ opten 6 May / aende Ho. Mo. Heeren Staten Generael gesonden VValraven van VVittenhorst, Heere van Horst, omme de selve Heeren ende sijn Princelike Excellentie aen te dienen/ dat haere Hoocheden volcomentlicke geneycht waeren, de Langduyriche Oorloge te eyndigen, ende de Landen ter wederlijden in ruste ende vrede te brengen: op soodanige redelike ende billiche conditien, dat de selvige Heere Staten sijn Excellentie ende de Ingesetenen deser Landen, tē hoochsten goet contentement daer inno souden nemen ende te vreden zyn. Maer den Heere vander Horst, die clopte allomme voozē Doof mans deur/ ende konde by niemant van de Heeren gheen ghehoor krijgen: waeromme hy genootsaect was sonder yet upt te rechten wederomme te vertrecken.

De Certs-Hertoghen die de saecke met ernst meenden / en hebben mette eerste sendinghe niet op ghehouden/ maer sy hebben opten 21 December des selven Jaers. De vooznoemden Heere vander Horst vergeselschapt wesende met eenen M. Ian Gevarts Licentiaet in beyde de rechte/ Secretaris vā Turnhout, aende Ho. Mo. Heeren Statē Generael wederomme gesonden/ en hebbē haerlupde naerdere last ende Instructie mede gegebē mette selve Heeren te handelen ende te spreckē / de

Gecommitteerde hebbē haere last/ verscheyden van de treffelichste ende aensienelichste Personen bekennt gemaectt ende laten lesen/ inde welke geschreven was/ Dat de Eerts-Hertogē niet lievers en souden sien, dan dat dese bloedige ende langduyriche Oorlogen door een eeuwige Vrede, of te minsten door een stilstant van wapenen, voor lange Jaeren mocht ge eyndicht werden. Dat de geheele werelt bekennt was wat recht ende actie dat sy op dese Landen te pretenderen hadden: Dat de Heeren Staten van haeren twegen souden eyschen, alle het ghene dat tot hare verseeckertheyt soude moghen dienen: dat sy haer niet en souden weygeren te geven alle het ghene sy in recht ende billickeheyt soude mogen vorderen: ende diergelijcke dingen meer. Dese voozslach byde Ho. Mo. Heeren Staten ghehoort ende verstaen zijnde/ hebben onder den anderen van de saecke beginnen te sprecken / nae te dencken ende te overleggē: maer overmits dat de Certs-Hertoghen aende Heeren Staten selfs door haere Brieven/ haeren wille ende versoek niet bekennt gemaectt en hadden/ ende twijfelende of dit versoek ter goeder trouwen mocht gedaen wesen: soo vonden sy geraden de saecke noch secrete en verborzen te houden / vooz haere onderdanen / verseeckert zijnde indien sulcx met ernst gheschiede/ datter seer haest naerder ende meerder versoek volgen soude. Den Licentiaet Gevarts sulcx verstaende is terstondt naer Brussel veretrocken ende heeft haere Hoochedentgene in dese saecke gepasseert was aengedient: Die hem inder tijt met naerdere last ende verclaringe wederom naerden Hage afgebaerdicht hebben/ versoeken de mette Heere vander Horst aende Ho. Mo. Heeren Staten audientie/ die haer gearcoordeert werde. Inde vergaderinge verschenen wesende/ hebben sy het versoek ende begeren van haere Hoocheden met bondige ende wijsse redenen mondelingh voozgestelt ende ghesdaen: die sy daer naer Schriftelicken overghegheven hebben. De Ho. Mo. Heeren Staten hebben naer weynich dagen op haere ppositie coytelicken vooz antwoort gegegeven/ dat in haeren voorslach gheene of te seer cleyne hope van Vrede voorghestelt werde, naer dien de Eerts-Hertoghen in haere oude doringhen persisterden, te weten dat sy meenden dat haer eenich recht toequam over de vereenichde Provintien: daer nochtans alle Natien ende Volckeren der werelt het teghendsel bekennt was, ende dat de Ho. Mo. Heeren Statē inde vnie, die sy metten anderen tot Vtrecht opten 26 Januarij 1579 gesamentlicken gheacordeert en besloten hadden, dat sy mette wapenen souden mogen wederomme krijgen ende behouden, alle die plaetsen ende Steden, die haer met geweld of te list door de Spaensgesinde ontnomen waeren. Dat door de auctoriteyt van dit besluyt ende met goede ende souffisante redene, de Heerschappie vanden Coning van Spaengien was ontfeyt ende verclaert, dat hy alle sijn recht op de selve Landen verloren hadde: ghelick sy daer naer in den Jaere 1581 door een Placcaet vanden 23 Julij, voorde gantsche werelt bekennt gemaectt hadden: ende by verscheyden Coningen

Desgelijc van de Heeren Staten Generael

Den Certs-Hertoch bledt den vrede door den Heer vā Horst aen dese Landen

Die by de Statē Generael ghehoort ende geantwoort werden.

Den Coning heeft sijn recht vā de Provintien verlost.

Der soek die andermael door den selven ende Ian Gebarts

endg

ende Vorsten geapprobeert was. VVaeromme dat sy voorghenomen hadden door Rechtvaerdige Oorloge wederomme te krijghen het gene haer door bedroch ofte gewelt ontnomen was: met verschepden andere redenen die wy omcozt te wesen verby gaen. Met dese antwoorde sijn dese Gesanten naer Brussel veretrocken. De welke cozt daer aen met Zieven aende Ho. Mo. Heeren Staten ontbode dat de meninge vande Eertshartoghen niet en was, noch noyt geweest en hadde, in het verfoecken van desen Treves, yet van den Staedt van haere Landen nae haer te willen trecken, ofte hun eenich recht aen haer te hebben toe te eyghenen: maer dat sy volcomentlicken by haere Seden, VVetten ende Privilegien mochten blijven.

Pater Nep
verfoecht
aende Hee-
ren Staten
ten berden
mael de
Vrede.

Tot bewijs dat dit haere meninge was/so hebben haere Hoocheden in het eynde vande Maent Februarij naer dese Landen afgevaerdicht Pater Ian Ney, Commissaris Generael vande Minrebzoeders: wesende een man die met alle nootfaeckelicheden/ tot dusdanigen handel van node sijnde/ overbloedich versien was: Geleert ende listich: die sijnge ende rechts alle dingen wist te stieren ende uyt te voeren/ naer dat de tijt ende de gelegentheit bereyfschte. In Hollandt gekomen wesende soo heeft hy hem eenigen tijt in het Doorp van Rijswijck onthouden/ ende heeft van daer de Ho. Mo. Heeren Staten sijn comste ende last verwitticht. Toe ghelaren sijnde voozde Heeren Staten te compareren/ vertoont hy sijne Commissie/ daer by hare Hoocheden verclaerden/ Dat de Ho. Mo. Staten volcomentlicken hare manieren van Regeré, Religie, Rechten ende Privilegien souden behouden, ende in het alderminste niet vermindert werden.

Antwoorde
vande Sta-
ten aen Nep
gegeven.

Desen niet teghenstaende soo verclaerden de Ho. Mo. Heeren Staten dat zy met hare Hoocheden/ van dese vredehandelingen niet en konden sprecken/ of de Eertshartoghen moesten sels eerst rondelicken verclaren, dat zy de Ho. Mo. Heeren Staten ende de geunieerde Steden ende Landen, voor een vrie Republicke ende voor een volck dat sijn eygen man en heer is erkenden. Pater Ney vertrecht met dese antwoorde te rugge: keert naer weynich dagen wederomme/ met brieven vanden Eertshartoghen aende Heeren Staten / inhoudende dat hare hoocheden niet lievers en sagen, dan dat het Nederlant ende hare ondersaten, van dese langduyrighe ellendige Oorloge verlost mochte werden: dat sy tot dien eynde bereyt waren, mette Ho. Mo. Heeren Staten Generael der vereenichde Nederlanden te handelen, als met een vry volck daer op sy geen eyghendom meer en pretendeerden.

Ende op dat de Heeren Staté mocht verstaen ende bemerken/ dat hare hoocheden ter goeder trouwe begheerden te handelen/ ende dat aende Personen die hier inne ghebruyckt souden werden seer vele gheleghen was/ so beloofden zy hier toe niet te gebruycken dan geboren Nederlanders, ende dat in sulcken getal ende op sulcker plaets als de Heeren Staten daet toe sels souden verkiezen ende ondonneren.

Biedende van sels tot een begin vande gewenste vrede een stillstant van wapenen van acht maende: met belofte van die onverbreekelicken van hare sijde te doen onderhouden ende naer te komen. Desen Zief inde vergaderinge vande Heeren Staten gelesen zijnde en Pater Ney mondeling gehoozt hebbende/ soo hebben de selve Ho. Mo. Heeren Staté/ met advis van sijn Princelycke Excellentie dese antwoorde gegeve: dat haer de voorgheslagen conditien ten dele wel aenstonden: dat sy die daeromme aen alle de Steden en Leden Rapport vande selve souden doen: dat het aengeboden bestant van acht maenden van vvaerden gehouden werde, ende beginnen soude metten vierden Mey: dat voor den Eersten September, aen wederlijden Personen totten handel souden vercoren ende gedeputeert werden, omme vande saecke ten principale te sprecken.

Den Hal-
toch biedt
een stillstant
vooz acht
maenden
aende H.
Staten.

Op conditie dat dit alles sonder bedroch/ maer met ernst ende ter goeder trouwe/ souden gheschieden ende naergheromen werden. En dat volgende de belofte van hare hoocheden/ binnen den tijdt van drie aenstaende maenden/ desen handel by den Coning van Spangien vooz goet ende vast erkent soude werden. Van welke handelinghe beneffens de articulen van stillstant ten wederlijden tot meerder sekerheyt brieven gedepefcheert ende obergergeven sijn. Den stillstant gemaect sijnde/ ende datter hope was van tot een geduyzighe vrede ofte langen Treves te komen/ soo sijn de Ingesetenen deser Landen daer dooz seer ontstelt ende beroert ghemerden/ elck naer dat sijn humeur ghestelt ende ghenegé was vande saecke spreekende ende oordeelende. Onse nabuyzige bondtghenoten ende Voosten waeren ten hoochsten van soudenigen haestighen veranderinghe verwondert/ niet konnende begriypen waer die so schfelicken en onbewacht van daen quam/ ende sonder haere kennisse besloté was: daer nochtans aende dese saecken de Landen soo veele aengeleghen was. Maer de Ho. Mo. Heeren Staten hebben deselve Coninghen en Voosten/ terstont in het Lange alle het gepasfeerde gheschreben ende bekent gemaect: versoekende totte voozder handelinghe hare hulpe ende assistentie. Den alder Chriftelicken Coningh Hendrick de Vierde, Coningh van Vranckrijck ende Navarre, omme de Heeren Staten te believen ende met sijn raet te assisteren/ heeft terstont naer dese Landen gesonden in Ambassade drie treffelicke/ cloecke/ wijse ende erbaren mannen: te weten Peter Tannin President des Raedts van Divinion, Den Heere van Busenval ende Elias de la Place Heere van Roissy. In den Hage ghecomen ende met blijdschap ontfangen zijnde/ so hebben sy naer weynich daghen by de Ho. Mo. Heeren Staten audientie gehade/ en den last van haeren meester met groote discretie aen den selve Heeren bekent gemaect: versoekende dat eenige uypen haeren souden gecommiteert werden/ mette welke sy haere Instructie ende Commissie die sy van haer meester ende Coning ontfanghen hadden/ verder souden mogen communicere. De Heeren Staten hebben desen last opghelept Johan van Oldenbarnevelt Advocaet van Hollandt/ Jacob van Malderc, Raet van Zeelandt den

Die vrede
Staten op
conditien
aengenome
wert.

Ambassa-
deurs uyt
Vranckrijck
ende Enge-
landt aende
Staten ges-
onden.

Trefozier de Bye ende verscheyden andere. Den Coning van Groot Britanniën Jacobus de VI. heeft aende Hooch Moghende Heeren Staten Ghenerael mede in Ambassade ghesonden twee scherpsinnige wel gheoefende verstandighe mannen Richard Spenter ende Rodolph V Vinwode, omme de selve Heeren sijne Intentie ende ghevoelen van desen handel te vollen bekent te maecten/ ende met sijn advijs te assisteren.

Achtervolghende het accoydt van het bestant vande acht maenden/ soo hebben haere Hoocheden sozge gedzagen dat sy vanden Coningh van Spaengien bekomen hebben de appzobatie ende aggreatie van het booznoemde Bestant:gegeven zijnde binnen Valladolid opten lesten Junij 1607. de brieve ontfangen hebbende soo hebben sy haeren Audencier Lodewijck de Verreycken, met Copie der selver asghevaerdicht aen de Ho. Mo. Heeren Staten Generael / om die in haere handen ober te leveren. De booznoemde Heeren hebben den selven aggreatie rijpelicen oberwogen ende van stuck tot stuck gheexamineert / onderwindende in de selve verscheyden mislaghen / die haer niet welen bejaechden / Insonderheyt darsse metten hoochbaerdigen tyt el Rey onderteyckent was/ even of dese Landen noch onder des Conings gebiet waren/ ende dat meer is dat de Certs Hartogen daer inne genoemt wierden Princen/ Heeren ende epgenaers vande ghehele Nederlanden. Den audencier dese ende meer andere sauten boozgehouden wese/ socht de selve aerdichlicken te verdzapen/ ende een gedeelte van die te schuppen opten hals vanden Schijver maer de Heeren Staten met sodanige blauwe uptbluchten niet te vreden sijnde/ verfocht sy vier dagen tijts om hare hoocheden dese saecke bekent te maecten ende hare antwoorde te verwachten. Want woorde ontfangen hebbende heeft sy die op den 2 Augusti inde vergaderinghe der Ho. Mo. Heeren Staten ghebracht/ daer inne sy verclaerden dat sy meenden dat de aggreatie in alles naer behozen ghestelt was/ ende dat sy daer mede behoorden gecontenteert te wesen: nochtans om haer te bevedighen ende te ghemoet te comen hadden sy wederom naer Spaengien geschreven: verfoeckende ondertusschen dat de Ho. Mog. Heeren Staten hare Schepen die opte Custen van Spangien lagen onder het ghebiet vanden Admirael Heemskerck, ende den Coning in sijn epgen Lant groote schade aen deden/ souden willen thups ontbieden ende ontlaffen. De Ho. Mo. Heeren Staten hebben een concept ende sozme vande aggreatie in dzierley Calen han eenen Inhout bewozpen ende ghestelt die sy versochten dat den Coning soude willen onderschrijven: ende op dat haer hoocheden souden sien dat het haer ernst was omme totten vzedenhandel te comen/ soo hebben sy haer verfoeck van onse Schepen upt Spaengien te rugge te roepen geaccozdeert ende beloofte binnen vijf of ses weecken thups te ontbieden. Opten 23 October soo sijn Lodewijck Verreycken met Pater lan Ney wederom inden Hage gecomen met haer bzengende andere Brieven van ratificatie in Spaensche Cale geschreven ende by den Coning onderteyckent. De Ho. Mo. Heeren Staten de selve Examineerde be-

bonden wederomme verscheyden mislagen/ uptlatinge ende veranderinge van woorden/ die seer lichtelicken in een anderen sin condent verdzapet werden: daeromme sy goet vonden die te communiceren mette Ambassadeurs bande Coningen van Brancryc ende groot Britanniën: zepndelicken hebben sy aende Gesanten vanden Certs Hartoghen dese antwoorde gegeven: Dat de Brieve vande Ratificatie niet en sehenen te accorderen mette beloften, van hare Hoocheden, noch voldeden tegen de Staten versocht ende begeert hadden. Datter commissie was niet alleé inden stijl, maer oock inde vviise van onderteyckeninge: insonderheyt dat de clausule vade vryheyt deser Lade in sulcke termé gestelt vvas, datse daer naer lichtelické in dispuyt getrocké soude konné vverde, en diergelijcke mislagen meer: nochtans omme te begin van dese goede en gewenste handeling/ om dese en meer andere swaricheden niet te rugge te houden/ so namen de Heeren Staté aen de saecke aen alle de Stede bekent te make omme hare resolutie en advisen daer ober te verstaé: en daer naer te besluyt van die hare hoocheden bekent te maken / op dat hare Gesanten binnen ses weken mochten weten of sy mette handeling souden booztgaen ofte niet. De Heeren Staten versochten aende Gecommitteerde de pzincipale en auctentique Brief van des Conings ratificatie/ also sy aen haer alleen een copie behandicht hadden/ twelck sy presenteerden te doen mit dien dat de Ho. Mo. Heeren Staté recepisse wederomme soude geven/ daer by sy soude bekennen dat de Certs Hartogé hare belofsten voldaden haddé/ en so den handel van vrede niet boozt en ging dat sy de selve alsda soude wederomme leveren in hare handen: maer also dit weder eyschen niet sonder groot nadenciken en swaricheyt en was booz dese Landé/ so hebben de Heeren Staten dit verfoeck gewepgert en asgeslage. Waeromme Pater Ney inder haest naer Brussel by hare hoocheden gerepft is om naerder last vade overleveringe sonder eenighe conditie te vercrijghen: de Certs Hartogen siende dat de Ho. Mo. Heeren Staten niet anders te bevedighen ware/ consenteerden dat haer de pzincipalen Brief sonder eenighe conditie soude overleveren: om die bewaert en gebzuyct te werde naer haer liebe: Pater Ney wederomme gecome wese den 30 November 1607 heeft die terstone in handen vande Heere Staten overgegeve/ en is weder naer Zabant vertroocken/ verwachtende wat de Heeren Staten binnen de gesette tijt soude besluyten. Geduzzende dese onderhandelingen so heeft den Keyser Rodolphus aende Ho. Mo. Heeren Staten geschreben en langen en wyltopigen briez/ waer inne sy verhaelt dat hy ten alderhoochste vervvondert vvas, dat de Heeren Staté alrede bestant voor eenige maendé gemaeect haddé, en datse noch vameninge vvaeren metten anderen in onderhandeling te tredé om of een eeuwvige vrede of een bestant voor vele jaeten te maecte, sonder al voren daer toe te verfoecken sijn consent en goede wille: nadien dat de geunieerde Provintien Lené roerich aen het Roomsche Rijk waeren: ende dierghelijcke clachten meer: daer op de Ho. Mo. Heeren Staten op den 29 December een trefselicken Briez wederomme gesonden hebben

Verreycken bzengt de brieven van de aggreatie.

Die niet aen genomen werden.

Andere brieve van Ratificatie gecomen.

Antwoorde vande Heeren Staten opte selve.

Deoriginaelen brief van Ratificatie aende Staten behandicht.

Gefanten
vande
Vontgenen/
aende
Heere Staten
gesonden.

hebben aende Keyser daerinne sp sijne Maj. van stuck tot stuck gheantwoort hebben.

De Heeren Staten hebben aen alle hare vzienden ende Vontdighenoten gheschreuen ende versocht dat zsfouden willen oversejden eenighe treffelijcke ende wijse mannen die haer inde aenstaende handelinghe vande Vrede soude moghen by wonen ende met hare Raedt ende advijs by staen ende helpen: Dien volgende heeft den Coninck van Denemarcken ghesonden den Edelen Heere Jacop van Cilefeldt, ende Ionas Charisius Doctoz in beyde de rechten.

Die opten 3 December inden Haghe aen ghekomen sijnde/ den 6 daer aen audientie by de Hoogh Moghende Heeren Staten ghadt hebben: verclarende de redenen van hare comste/ ende de Commissie van haren Meester / met sodanighen wel spzeekentheyt/ dat de Heeren Staten daer inne ten hoochsten ghecontenteert waren.

Niet langhe hier naer opten 19 December sijn inden Haghe ghekomen den Ambassadeurs vande Keur-Dozsten den Paltz-Grave ende van Brandenburg / Hieronymus van Dilkay ende Hyppolitus à Colibus, die vande Heeren Staten seer vziendelijck ontfangen wierden.

Achtervolghende het affschepdt dat aen Verreycken ende Pater Ney ghegheben was/ soo hebben de Heeren Staten aen alle de Steden ghesonden den Bzief van Ratificatie om daer op hare advijsen teghen den 2 November in te bzingen:

Den dach ghekomen wesende sijn sp verschenen ende hebben by meerderheyt van stemmen besloten/ al hoewel datter inden vornoemden Brief verschoyden dinghen te berispen waren, datmen even wol inde begonnen handel soude voort treden: onder conditie dat het fundament vande vrijheyt des Vaderlands vast ende onverbreeckelicken vast moest bliive ende gehouden werden, by den Coninck ende hare hoocheden.

Welck besluyt zp dooz Bziefen de Hertshertoghen bekennt ghemaecht hebben/ versoekende dat sp eenige Personen die sp tot dese handelinghe souden willen ghebruycken souden willen deputeeren ende totte bestemde tijt oversejden. Van alsoo den Creves van acht maenden den vierden Januarij gheepndicht was soo stelden sp in haere bedencken oft niet gheraden was die voozeen maende ofte ses weecken te verlanghen. Desen voozslach behaechde hare hoocheden upter maeten wel ende hebben de Heeren Staten hier op vziendelijcken gheantwoort/ te vreden wesende mette verlenginghe voozes weecken vanden Creves.

Benessens den Bzief vanden Hertshertoghen/ was een anderen van Pater Ney, ghevoecht daer upt datmen berstont wat Personen dat by de Hertshertoghen ghecommitteert waeren omme desen Vreden handel te beginnen: Dat die dese volgende waeren/ Ambrosius Spinola, Marquis de Venasio/ Hartoghe de Saussebe: Iohan de Crusel ghebynaemt Richardot: Iohan Maucidor Secretaris vanden Certshertoghen: Pater Iohan Ney ende den Audientier Lodewijck Verreycken. Eenighe ende dat niet vande minste hadden al eenighe

Namen
van des
Hertoghs
gecommitteerden tot
vredenhandel.

bedenkinghen op dese Personen. Insonderheyt op Maucidor ende den Marquis Spinola die beyde uptheimsche waren/ contrarie de beloften vanden Hertshertoghen: die beloost hadden niemant daer toe te verlicken dan die in dese Nederlanden ghebozen waren. Andere wisten dit wederomme met waerschijnende redenen te becleden dat dese Personen meer tot eere ende yozijt/ als tot hinder en schaede deser Landen souden dienen.

Van de Hoogh Moghende Heeren Staten alle dese disputen ende discoursen ter sijden stellende/ hebben aen haere Hoocheden de versochte ende begeerde Paspozten vooz hare Gecommitteerden gesonden/ op dat overal de Gouverneurs vande Steden ende Forsten/ daer zp souden moeten dooz trecken/ vyzp ende onberhindert souden laten passeren met alle haeren treyn: ja dat sp de selve met alle eere ende beleeftheyt souden onthalen ende gheleypden / ghelijck sulcx volcomentlicken gheschiet is.

Den Heere Iustinus van Nassau, Gouverneur van Vreda ende den Ridder Marcellus Bacx Gouverneur van Bergen opten Zoom/ sijn upt last vande Heeren Staten naer Lier ghetrocken / omme aldaer de vooznoemde Gedeputeerden te ontmoeten: die opten 27 Januarij 1608/aengekomen sijn/ met grootē treyn en geboich van Edelen/ Dienaers/ Pageien/ Lacquepen/ Bagagie en andere dingē.

Den 28 sijn zp van daer vertrocken ende sijn opten about tot hoochstraten gekomen.

Den 29 quamen sp tot Breda alwaer sp seer heerlijck ontfanghen ende ghetracteert gheweest sijn.

Den 30 sijn sp ontrent den middach tot Since Getruyden Berge aen ghekomen/ daer sp desgelijck wel onthaelt ende ghetracteert gheworden sijn: Van daer vertrocken sp met hondert ende negentich Sleden over het ys vanden Biesbos ende Merwe (want het was te dier tijden soo strenghen ende couden winter / ende het vzoos soo hardt/ als het by menschen ghedencken ghedaen hadden) ende sp quamen noch van dien selven avondt tot Dordrecht, alwaer den Magistraet haer bupten de Stadt heeft ontfanghen ende willecom gheheten met sulcken toeloop van volck ghelijck of half Hollandt daer by ghekomen hadde. Den laetsten Januarij sijn sp mette Sleden langs de Mase ende Merwe des naer middachs toe Rotterdam aengekomen/ daer sp mede vziendelicken ontfanghen wierden: ende werden dien about aldaer heerlijck getracteert. Des anderen daechs sijnde den eersten Februarij vooz den middach quamen sp tot Delft alwaer sp vande Magistraten seer beleefdelicken ontfangen sijn: ende naerdien dat sp aldaer verwitticht waren dat sijn Excellentie Mauritz van Nassau met sijn Broeder Graef Hendrick van Nassau, Graef Willem Lodewijck ende verscheyden andere groote Heeren tot Rijswijck toe te gemoete komen souden om haer te ontfanghen/ soo sijn sp terstont van Delft vertrocken. Het is onghelooftlijcken te verhalen wat een ghedzang ende menichte van volck/ Carossen/ Coetsen/ Waghenen/ ende Sleden/ ontrent de Hoozbrugge ende Rijswijck by den anderen upt alle de naestgelegen plaetsen by een gcomen waren/ omme de vooznoemde Gecommitteerden en de maniere

De Gefanten
vanden
Hertoghs
men naer
den Haghe
om vanden
Vrede te
handelen.

maniere van hare ontfanging en willecom te sien en te hoorē. Sijn Ex. met sijn geselschap ende Marquis Spinola mette andere gecommittēerden/ ontrent Rijswijk malcanderen ontmoetende sijn altsaem van hare Carossen ende Coetsen afgestegen/ hebben den anderen naer de hoofsche manieren omheest ende ghecongratuleert/ met een redelijck vrolijck ende blijde aengesicht.

Dit gheschiet sijnde/ heeft den Prince den Marquis Spinola in Fransche Tale ghe-noechsaem in deser wijsse aengesproockē: God die het licht gheschepen heeft en den vvelcken mijne gedachten bekennt sijn, die vveet hoe seer ick dine comste in dese Landen hebben begeert ende gevenschet: De navolgende Tijd de dochter der vvaerheyt sijnde sal hier van een seecker getuychnisse geven. Waer op byden Marquis geantwoort werden (so men seyt) Ick ben op desen hedigen dach soo verheucht, dat ick het niet genoegh begripen kan. nochtans hope ick dat miin verlanghen sal vvasen ende toenemen, dat ick vveerdelick mach miin commissie bedienen, die miin vande seer Doorluchtige Eert-Hartogen toe vertrouut is: ende bequaem vvesen der eeren, vvaer mede my den grootsten Coning der vverelt vereert heeft.

Naer dese tsamenspraecke soo is den Marquis dooz begeerte vanden Prince Mauritz, aende rechter sijde op sijne Carosse gaen sitten: Dooz inde selve reden Ruggeling Manticidor ende Graef Hendrick van Nassau: ter sijden Graef Willem Lodewijck ende Richardot. Pater Ney ende Verreycken werden by andere Heeren op hare Carossen ghesettē. Ende sy sijn alsoo gesamentlijcken naer den Haghe metten gantschen treyn ghereden: berghefeltshapt wesende met Duyssenden menschen/ die vvoor/ achter ende ter sijden waren rijdende ende lopende. Alwaer sy uypen name vande Hoogh Moghende Heeren Staten Generael/ met grooter eeren ontfanghen ende seer heerlijcken ghetraeteert sijn.

Enighe wepnich daghen hier mede overghebracht hebbende/ zoo heeftmen beginnen te dencken opte saecken selfs ende wat daer toe van node was. De Ho. Mo. Heeren Staten Generael hebben totte uytvoeringe van dese handelinghe met ghemene stemmen vercozen ende ghecommitteert de volgende Personen.

Van wegghen de Edelen ende Ridderschappen Graef Willem Lodewijck Grave van Nassau &c. Gouverneur van Vriessant, de Heere Walraven van Brederode, Heere van Vianen, van wegen het Hartochdom van Gelder en t'Graeffschap van Surphen Jonckheer Cornelis van Gent, Burch-Graef ende Richter van Nimmeghen: van wegghen Hollandt ende vVest-Vriessandt, Iohan van Oldenbarnevelt, van wegen Seelandt, Jaques de Maldere: van wegen Vtrecht, Nicolaes van Berck: van wegghen Vriessant, Gellius Hillema: van wegghen Over-Yssel Jonckheer Iohan Sloeth: van wegghen Groeninghen ende de Omme-landen, Abel Coenders.

De Hoogh Mogende Heeren Staten/ hadden dese Ghecommitteerden inde beste forme doen Depescheren Procurationen ende Instructien/ waer naer ende op wat wijsse dat

sy desen Vredenshandel souden aenbanghen beginnen ende voleyden. De Poincten daer af ghehandelt soude werden waeren van wegghen de Hoogh Moghende Heeren Staten XXVIII. ende van wegghen de Eert-Hartoghen VII. Die wy om delanc- hepts wille verby gaen: die de selve begeert te lesen die vvinse in de * Cronijcke van Me- teren/ daer wy hem toe wijsen.

Op den 6 Februarij des jaers 1608/ soo sijn alle de Ghecommitteerden van weder- sijden/ by den anderen opte Gheordonneer- de Sale/ die daer toe by de Heeren Staten doen bereyden was vergadert/ ende heb- ben haere eerste Sessie ghehouden: Inden welcken niet anders verhandelt werde/ dan dat alle de Procurationen der Gecommitteer- den van beyde de sijden/ overghelevert/ ge- lesen ende ghevisiteert wierden.

Den 10 Februarij daer naer soo hebben sy eerst vande saecken selfs beginnen te han- delen ende te sprecken. Wat in dese Sessie ende in alle de volghende ghediscuteert/ ghe- handelt/ ghesproocken en gheaccoordeert is: en wat schyften/ discoursen/ Questien over ghegheben/ ende eyntelijcken wat debats ten aen wederzijden/ op elck point ghevallen sijn sullen wy vermidts die langh ende veel sijn alle verby gaen ende naerlaten: ghelijck wy te vvozen in het begin gheseyt hebbe. Wy sullen tot contentement vanden goetwillige Lesers ende tot een voltrekkinghe van dese gheschiedenisse hier inne lijven ende bougen/ de uytcomste ende volboeringhe van desen handel/ bestaende in een Sommier verhael vande vrede handelinghe/mitsgaders alle de Articulen die by de vvoornoemde Ghecom- mitteerden naer langhe ende vele disputen ghearresteert ende besloten sijn: ghelijck die dooz last vande Hoogh Moghende Heeren Staten Generael uyt ghegheben sijn inden Jaere 1609. Wesende vanden volghende Inhout.

Alsoo de Doorluchtichste Princen, Eert-Hertoghen, Albert ende Isabella Clara Eugenia, ghemaect hadden den 24 Aprilis, inden jaere 1607, een Bestandt ende op-bon- dinghe van Wapenen voor acht Maenden, met de Illustre Heeren die Staten Ghenerael van de Vereenichde Provintien der Nederlanden, in qualiteyt, ende als de selve houdende voor vrije Staten, Provintien, ende Landen, op de welke sy luyden niet en pretendeerden. Welcke Bestandt moeste worden gheratificeert, met ghelijcke verclaringhe, by de Majesteit van den Catholijcken Coninck, voor soo veel hem t'selve mochte aengaen, ende die voorschreven Ratifica- tie, ende verclaringhe over ghelevert aende voorschreven Heeren Staten, drie Maenden nae t'selve Bestandt, ghelijck ghedaen is, by opene Brieven van den 18 Septembris in den selven jaere: Ende daer en boven ghegheven aen de voorschreven Heeren Eert-Hertoghen, Procuratione speciael den 10 Ianuarij 1608. omme soo in sijne, als haere namente doen t'ghe- ne sy luyden souden vordelen behoorlijck omme

* Lib. 29. fol. 191.

Eerste tsa- mencomste vande ghe- committeer- den.

Sommier verhael van de begunstelen vande vrede

Op wat wijsse sijn Excellentie Spinola ontfangen heeft.

Spinolaas antwoorde aen sijn Ex- cellentie.

Namē vande Gecom- mitteerden vande Sta- ten sijde.

te comen tot een goede Vrede, ofte een Bestandt voor langhe jaeren: In gevolgh van welke Procuratie, die voorsz Heeren Eerts-Hertoghen oock by haer brieven van Commissie vanden 27 vande selve maent, genomineert, ende gedeputeert hadden Commissarisen omme te handelen, ende tracteren inde voorsz naemen ende qualiteyten ende by die gelegenthey geconsenteert ende gheacordeert, dat het voorsz Bestant soude worden verlenght ende ghecontinneert, tot verscheyden reysen: ende selfs den 20 Mey, tot het eynde vanden jaere 1608. Maer tot meer reysen vergadert gheweest zijnde, metten Gedeputeerden vanden voorsz Heeren Staten, die oock vanden selven Procuratie ende Commissie hadden, gedateert den 5 Februarij des voorschreven jaers, en hadden niet eens connen worden op de voorschreven Vrede, omme vele groote swaricheden onder hen luyden ontsaen: Ter welcker oorsaken die Heeren Ambassadeurs vanden Coninghen, den Alder Christelicsten, ende van groot Breitaignen, die Chur-Fürsten, Pfaltz, ende van Brandenburg, die Marck-Grave van Ansbach, ende Landt-Grave van Hessen, gesonden op de plaetse, van weghen die voorsz Heeren Coningen, ende Princen, omme te helpen vorderen een soo goet werck, siende dat sy luyden gereet waren omme te scheyden, ende te breken die gheheele handelinghe, hadden gheproponeert een Bestandt voor lange jaeren, op sekere conditien begrepen in een geschrift, gegeven van baren t'wegen, aende eene, ende ander, met begeerte ende vermaninghe haer daer mede te willen conformeren. Op welke geschrifte verscheyden andere swaricheden wederom ontsaen zijnde, waren ten lesten op huyden den 9 April is 1609, vergadert Heer Ambrosio Spinola, Marquis van Benaffro, Ridder vande Ordre vanden gulden Vliese, vanden Raedt van Staten ende vande Oorloghe van sijne Catholijcke Majesteyt, Maistre de Camp Generael van sijne Leghers, &c. Heer Iohan Richardot, Ridder, Heer van Barly vanden Raet van State, Hooft-President vanden prive Raedt van hare Hoogheden, &c. Iohan de Mancicador, vanden Raet van Oorloghe, ende Secretaris van sijne voorsz Catholijcke Majesteyt. De eerwaerdige Pater Broeder Iohan Neyen, Commissaris Generael vande Ordre van S. Fransoys inde Nederlanden, ende Heer Louys Verreycken, Ridder Audiencier, ende eerste Secretaris van hare voorsz Hoogheden: In crachte vande brieven van Procuratie vande voorschrevē Heeren Eerts-Hertoghen, omme te tracteren soo in hare namen, als inden naem vanden voorsz Heere Catholijcken Coninck, mit die vande voorsz Heere Coninc van eene zijde: ende Heer Willem Lodwijck, Grave van Nassau, Catzenellenbogen, Vianden, Dietz, &c. Heere van Bilsteyn, Gouverneur ende Capiteyn Generael van Vrieslant, Stadt Groeninge, ende Ommelande, Drenthe &c. Heer Walraven, Heer van Brederode, Vianen, Burch-Graef van Vrecht, Heere van Ameyden, Cloe-

tinghen, &c. d'Heere Cornelis van Gent, Heer van Loenen, ende Meynerswijck, Burch-Graef, ende Rechter van't Rijck ende vande Stadt van Nimmegen, Heer Iohan van Oldenbarnevelt, Ridder, Heere vanden Tempel, Rodenrijs, &c. Advocat, ende Bewaerder van't groote Zeghel, Charteren, ende Registeren van Hollandt ende West-Vrieslant: Heer Jaques de Maldere, Ridder, Heere van Heyes, &c. eerste ende representeerende den Adel inde, Staten ende Raet van t'Graeffschap van Zeelant. d'Heere Gerard van Renesse, Heere vander Aa, van Streefkercke, Nieuwekerlant, &c. Gellius Hillama, Doctor in de Rechten, Raedt ordinaris inden Raedt van Vrieslant. Iohan Sloeth, Heere van Sallick Drossaert van het Landt van Vollenho, ende Casteleyn vande Heerlijckhey Cuinder: ende Abel Coenders van Helpen, Heere in Faen, ende Cantes, inden naem vande voorsz Heeren Staten, oock in crachte van hare Brieven van Procuratie ende Commissie, van gelijcken ter anderen, Die welcke met interventie ende deur het advijs van Pierre Ieannin, Ridder, Baron van Chagni, ende Montheu, Raet vanden Alder Christelijcken Coninck, in sijnen Raet van State, ende sijnen Ambassadeur extraordinaris aen de voorsz Heeren Staten, ende Heer Elye de la Place, Ridder, Heere van Russy, Burch-Graef van Machault, oock Raedt inden voorsz Raedt van State, ordinaris Edelman vande Camer vanden voorsz Coninck, Bailliu ende Capiteyn van Vury le Francois, ende sijnen Ambassadeur ordinaris residerende by de voorsz Heeren Staten, Heer Richard Spécer, Ridder, Edelman ordinaris vande privee Camer vanden Coninck van groot Britannien, ende sijnen Ambassadeur extra-ordinaris aende voorsz Heeren Staten, ende Heer Rodolphe Winwod, Ridder, Ambassadeur ordinaris, ende Raedt vanden voorsz Coning ende Raedt van State der voorsz Provincien, gheacordeert zijn, inde forme ende maniere die hier nae volght:

I.

INden eersten, die voorschreven Heere Eerts-Hertoghen verclaren, soo in hare name, als inden naem vanden voorsz Heere Coninck, dat sy luyden te vreden zijn te tracteren mette voorsz Heere Staten Generael vande Vereenichde Provincien, in qualiteyt, ende als de selve houdende voor Vrye Landen, Provincien ende Staten, op de welcke sy luyden niet en pretenderen, en te maken met haer inde voorsz namen en qualiteyten, gelijk sy doen by dese jegenwoordige, een Bestandt, op de conditien hier na beschreven ende verclaert.

II.

Te weten, dat t'voorsz Bestandt sal wesen goet, vast, getrou, ende onverbreeckelijck, en voor den tijdt van twaelf jaeren, geduerende de welcke wesen sal ophoudinge van alle acte van vyantschap, van wat fatsoen dat die zijn, tusschen

Namen
vande
Committer-
den van des
Hertogen
ijde.

Desgelijck
vande Ho.
Ho. Heere
Staten
ijde.

tuffchen den voorfz. Heeren Coninck, Eertf-Hertoghen, ende Staten Generael, foo ter Zee, andere VVateren, als te Lande, in alle hunlieden Coninckrijcken, Landtſchappen, Landen, ende Heerlichheden, ende voor alle haerluyder Onderſaten ende Inwoonderen, van wat qualiteyt ende conditie die zijn, ſonder uytſonderinghe van plaetſe ofte perſoonen.

III.

Een yeghelick ſal behouden, ende datelick gebruycken die Landtſchappen, Steden, Plaetſen, Landen Heerlichheden die hy jeghenwoordich houdt ende beſidt, ſonder daer in ghetroubleert oft beledt belet te worden, in wat maniere dat het ſy, gedurende t'voorſz. beſtandt: Daer onder men verſtaet te begrijpen, die Vlecken, Dorpen, Gehuchté, ende platte Landen, die daer van dependeren.

IV.

Die Onderſaten ende Inwoonderen van den Landtſchappen van den voorſz. Heeren Coninck, Eertf-Hertogen, ende Staten, ſullen ghe- duerende dit Beſtandt alle goede correſpondentie, ende vrientſchap te ſamen hebben, ſonder te ghedencken die offenſien ende ſchaden die ſy lieden hier vooren hebben geleden: ſullen oock moghen comen ende blijven inde Landtſchappen d'een vande andere, ende daer doen hare trafficque, ende commercie in alle verſeekertheyt, ſoo ter zee, andere VVateren, als te Lande, t'welck nochtans den voorſz. Heere Coninck verſtaet te weſen gereſtringheert, ende gelimiteert aende Coninckrijcken, Landtſchappen, Landen ende Heerlichheden, die hy houdt ende beſitt in Europa, ende andere plaetſen ende Zeen, alwaer die onderſaten vande Coninghen ende Princen, die ſijne vrienden ende gheallieerden zijn: hebben die voorſchreven trafficque by onderlinghe bewilliginghe: Ende aengaende die plaetſen, Steden, Ports, ende Havenen, die hy houdt buyten de voorſz. Landen, dat die voorſchreven. Heeren Staten, ende hare Onderſaten daer niet en ſullen mogen exerceren eenighe trafficque ſonder expreſſe toelatinge vanden voorſz. Heere Coninc, wel ſullen ſy luyden de voorſz. trafficque moghen doen (indien henluyden ſulcx goet dunct) inde Landen van alle ander Princen, Potentaten, ende Volckeren diet henlieden ſullen willen toelaten (oock buyten de voorſz. Limiten) ſonder dat den voorſz. Heere Coninck ſijne Officieren ende Onderſaten, die van hem dependeren, ſullen doen eenich belet uyt dier oorſake aende Princen, Potentaten ende Volckeren, die henlieden de ſelve hebben toeghelaten ofte ſullen toelaten, noch van ghelijcken aen henlieden, noch aenden particulieren, metten welcken ſy luyden ghedaen hebben, ende doen ſullen de voorſz trafficque.

V.

Ende terwijln noodich is een goeden lan-

ghen tijdt om t'adverteren den genen die buyten die voorſz limiten met macht ende ſchepen zijn, om te deſiſteren van alle acten van hoſtiliteyt. Is ghe accordeert dat het Beſtandt daer niet en ſal beginnen dan van huyden in een jaer: wel verſtaende dat indien het advijs van t'voorſz Beſtandt daer eer can weſen, dat van als dan de vyantſchap daer op houden ſal: maer indien nae den voorſz tijdt van een jaer eenighe acte van hoſtiliteyt daer ſal zijn ghedaen, de ſchade ſal ſonder uytſtel worden gherepareert.

VI.

Die Onderſaten ende Inwoonders vande Landen vanden voorſz Heer Coninck, Ertf-Hertogen, ende Staten, doeude trafficque in de Landen, die eene vande andere, en ſullen niet ghehouden weſen te betalen meerder rechten, ende impoſitionen, als die Onderſaten, ende die vanden vrienden, ende geallieerden, die minſt ſullen zijn beſwaert.

VII.

Sullen oock de Onderſaten ende Inwoonderen vande Landen vanden Heeren Staten, hebben die ſelve verſeekertheyt ende vrijheyt inde Landen voorſz Heeren Coninck ende Ertf-Hertoghen, die gheaccordeert is, aen de Onderſaten van den Coninck van Groot Britannien, by het laetſte Traetaet vande Vrede, ende die ſecrete Articulen, ghemaect metten Conneſtabel van Caſtilien.

VIII.

Van ghelijcken en ſullen die Coopluyden, Schippers, Piloten, Scheepſ-volck, hare ſchepen, coopmanſchappen, waeren, ende andere goe- deren, haer toebehoorende, niet moghen aenghe- ſlagé nochte ghearreſteert werden, t'zy in crachte van eenigh bevel generael ofte particulier, ende voor wat ſake dattet zy, van Oorloghe ofte anderſins, ſelfs niet onder pretext van hem daer van te willen laten dienen, voor de conſervatie ende beſchermeniffe des landts, daer onder men nochtans niet en verſtaet te begrijpen die aenſlagingen ende arreſten vande Juſtitie, door de ordinariſ wegen, ter oorſake vande eyghen ſchulden, obligatien, ende bindinghe, contracten vanden ghenen jehens de welcken die voorſz aenſlagingen ſullen zijn ghedaen, daer inne ge- procedeert ſal worden, ghelijck ghebruyckelick is, nae recht ende redenen.

IX.

Ende ten opſien vande handelinghe der Nederlanden, ende die laſten ende Impoſitionen die gheheven ſullen worden op de Coopmanſchappen: Indien hier nae bevonden wordt, dat daer inne is exces, ende dat die gheincommo- deert wort ter eerſter requiſitie, die ghedaen ſal worden, ter eene oft ter ander zijde, ſullen Com- miſſarifen gedeputeert werden, omme die te re- guleren ende modereren, by ghemeen advijs, iſt doentlick: ſonder dat daeromme het Beſtandt ſal gebroken zijn, indien ſy luyden niet en con- nen accorderen.

T t iij

Indien

X.

Indien eenighe sententien ende vonnissen gegeven waren, tusschen perfoonen van verscheyden partyen, niet ghedefendeert wesende, t'zy in materie civile oft criminele. die en sullen niet mogen geexecuteert werden jehens die perfoonen der gecondemnerden, noch te hare goederen, geduerende t'voorsz. Bestandt.

XI.

Brieven van Marque ende repressalien en sullen niet gheaccordeert worden, gheduerende den voorsz. tijdt, ten zy met kennisse van saken ende in saken, inde welcke t'selve is toeghelaten by de Keyserlicke VVerden ende constitutien, ende nae de ordre gestelt by de selve.

XII.

Men en sal niet mogen aencomen, innecomen ofte blijven inde Havenen, Bayen, Playen, ofte Reeden van den Landen, d'eene vande andere, met Schepen ende volck van Oorloge, in ghetail t'welck soude mogen suspitie gheven, sonder verloff ende toelatinge vanden genen, onder de welcken de voorsz. Havenen, Bayen, Playen, ende Reeden zijn, ten ware men gedreven werde deur tempeest, oft ghedrongen werde t'selve te doen deur noot, ende omme te schuwen eenige periculen van de Zee.

XIII.

Die gene opten welcken die goederen zijn aengeflaghen ende geconfisqueert: ter oorfake vande Oorloghe ofte haere erfghenamen, ende die haer recht hebben, sullen ghebruycken de selve goederen geduyrende het voorsz. Bestandt, ende sullen die possessie van dien aennemen by haer eygen autoritoyt, ende in crachte van dit Tractaet, sonder dat van noode zy te hebben recours aende Iustitie: niet tegenstaende alle incorporatië voor den Fisque, verpandinghe, gedaen giften, tractaten, accorden, ende transactien, ende wat renunciatië soude moge gestelt zijn inde voorsz. transactien, omme uyt te sluytē van een gedeelte vande goederen, den ghenen die de selve behooren toe te comen: met laste nochtans datse daer van niet en sullen mogen disponeren, nochte de selve beswaren ofte verminderen hangende den tijdt van t'voorsz. gebruyck ten ware sy luyden verworven hadden toelatinghe vanden voorsz. Heeren Eertf-Hertoghen ofte Staten.

XIII.

Twelck oock plaetse hebben sal ten profite vanden Erfghenamen van wijlen den Heere Prince van Orangien, sels voor de rechten die sy hebben inde Salines van het Graeffschap van Bourgoingne, die henlieden sullen weder gegheven ende gelaten worden, sels mette Bosschen die daer van dependeren. Ende aengaende het Proces van Chastel-belin, geïnstituert by het leven van wijlen den voorsz. Heere Prince van Orangien, int Hoff van Mechelen, jehens den Procurcur generael vanden Catholijcken Co-

ninck, die voorsz. Heeren Eertf-Hertoghe beloven ter goeder trouwen henluyden te doen gheven Iustitie binnen een jaer, nae dat vervolgh by hen sal wesen ghedaen, sonder eenighe uytstel in alle rechtveerdicheydt ende sinceriteyt.

XV.

Indien die Fisque heeft doen vercoopen, vande eene ende andere zijde, eenighe gheconfisqueerde goederen, die ghene, die welcke die fouden uyt crachte van dit jeghenwoordich Tractaet toe te behooren, sullen gehouden wesen haer te contenteren, met interest vanden prijs jegens de pennick 16. om t'elcken jare, geduyrende het Bestandt, betaelt te worden, op de naersticheyt vandē ghenen die besitten de voorsz. goederen: andersins sal henluyden gheoorloft zijn hen te adresseren aende vercochte gronden ende erven.

XVI.

Maer indien de voorsz. vercoopinghen gedaen waren by Iustitie, voor goede ende wettelicke schulden vanden ghenen die de voorsz. goederen pleghen toe te behooren voor de confiscatie, t'sal henluyden gheoorloft zijn, ofte hare erfghenamen, ende recht vanden selven hebbende, die nae haer te nemen, betalende den prijs binnen een jaer, te rekenen van den dagh van het jeghenwoordich Tractaet, nae welcken tijdt sy luyden daer toe niet meer en sullen ontfanghen vvorden. Ende de voorsz. aen-neminghe ende hercoopinghe by haer gedaen zijnde, sullen sy luyden daer van disponeren geliick haer goetduncken sal, sonder dat van noode sal vvesen te ververven eenighe andere toelatinghe.

XVII.

Men en verstaet nochtans niet de voorsz. nae haer neminghe plaetse te gheven, voor de vercochte huysen, om dese oorfake ghelegen in den Steden, omme de groote incommoditeyt ende notable schaden, die ontfanghen souden de vercrijghers, ter cause vande veranderinghen ende reparatien, die sy luyden souden moghen ghedaen hebben inde voorsz. huysen, daer van die liquidatie soude vvesen te seer lanck ende besvvaerlijck.

XVIII.

Ende soo veel aengaet die reparatien ende verbeteringhen, gedaen aen ander vercochte goederen, daer van die hercoopinghe is toegelaten, indien die worden gepretendeert, de ordinaris Rechters sullen recht doen met kennisse van saken, blijvende die gronden ende erven gehypothecqueert voor de somme daer toe die verbeteringhe sullen worden gheliquideert, sonder dat nochtans gheoorlooft sal wesen aen de voorsz. coopers te ghebruycken recht van retentie, omme daer van betaelt ende voldaan te wesen.

XIX.

Indiē eenige fortificatien oft publicque werken

ken ghedaen zijn, vande eens oft andere zijde, met toelatinge, ende autoriteyt van de Superiours, in plaetse daer van restitutie behoort ghedaen te worden, door het jegenwoordich Tractaet: De eyghenaers van dien sullen ghehouden wesen haer te contenteren, met de estimatie die gedaen sal worden by de ordinaris Rechters, soo vande voorsz. plaetsen, als vande iurisdicte die sy daer hadden, ten ware partyen onderlinghe accordeerden.

XX.

Aengaende de goederen van Kercken, Collegien, ende andere Pieuse plaetsen, ghelegghen inde vereenichde Provintien, de welcke waren Leden dependende vande Kercken, Beneficien, ende Collegien die zijn vande ghehoorsaemheyte vande Eertr. Hertogen, t'ghene niet vercocht en is geweest voor den eersten Ianuarij 1607, sal henlyuden weder ghegheven ende geresitueert worden, ende sullen daer inne weder comen, oock by haer eyghen autoriteyt ende sonder behulp van Iustitie, omme t' selve te gebruycken gheduyrende het Bestandt, ende sonder daer van te moghen disponeren nae dat hier vooren gheseyt is. Maer voor den ghenen die vercocht zijn voordien voorsz. tijdt, ofte ghegheven in betalinge byde Staten van eenige Provintie, die rente vanden prijs sal haer betaelt worden t'elcken iare nae advenant den penninck seshien, by de Provintie die de voorsz. vercoopinge sal hebben gedaen, ofte de voorsz. goederen ghegheven in betalinge, ende oock geassigneert in sulcke maniere, dat sy moghen wesen versckert. Van geliicken sal ghedaen ende gheobserveert worden vande zijde vanden voorschreven Heeren Eertr. Hertogen.

XXI.

Die ghene aen den welcken die gheconfisqueerde goederen behooren gheresitueert te worden, en sullen niet ghehouden wesen te betalen eenige achterst allen van renten, lasten, ende devoiren, specialick gheaffecteert ende gheassigneert op de selve goederen, voor den tijdt die niet en hebben gebruyckt. Ende soo sy luyden vervolght oft ghemoeyt worden vande eene ofte andere zijde, sullen vverden gherenvoyeert, als geabolveert.

XXII.

Men en sal oock niet mogen pretenderen voor die goederen die vercocht ofte gheacordeert zijn, om gediickt ofte herdiickt te worden, anders als die opstallen daer vooren die possessieurs hen hebben verbonden by de tractaten daer toe gemaectt, met den intrest vande gefurneerde penningen, indien eenighe ghegheven zijn, oock nae advenant vanden penninck seshien, als boven.

XXIII.

Die iugementen ghegeven, omme die goederen ende rechten geconfisqueert, met par-

tyen die ghekent hebben den Rechter, ende wettelick zijn ghedefendeert gheweest, sullen houden, ende en sullen de ghecondemneerde niet ontfangen worden om die tegen te seggen, ten ware deur ordinaris wegghen.

XXIV.

Die voorsz. Heeren Eertr. Hertogen ende Staten, sullen committeren elck int sijne: Die Officiers ende Magistraten, tot de administratie vande Iustitie en Politie in de Stede ende stercke plaetsen, de welcke deur het jegenwoordich Tractaet behooren gheresitueert te worden aende proprietarissen, omme die te gebruycken gheduyrende het Bestandt.

XXV.

Die meublé geconfisqueert, en die vruchten die vervallen zijn voor het besluydt van het jegenwoordich Tractaet, en sullen niet subiect wesen tot restitutie.

XXVI.

De actien mobiliaren, de welcke gheremittert zijn by den voorsz. Heeren Eertr. Hertogen ofte Staten, tot profijte van particuliere schuldenaers, voor den eerste Ianuarij 1607, sullen blijven uytghedaen vande eene ende andere zijde.

XXVII.

Den tijdt die ghelooopen heeft gheduerende den Oorloge, te beginnen sedert den iare 1567 en sal niet gherekent worden omme te maecten prescriptie tusschen den genen die varen van verscheyden partijen.

XXVIII.

Die ghene die geduerende den Oorloghe vertrocken zijn in neutrale Landen, sullen ghenieten de vryheydt van dit Bestandt, ende sullen mogen vwonnen daer hun tselfde goet dunct, sels wederkeeren in hare oude woonplaetsen, om daer te wonen in alle sekerheyte, onderhoudende de Werten vanden Landen, sonder datter oorfaecke van hare woninghe (die sy luyden sullen doen in wat plaetse dat het zy) hare goederen sullen moghen werden aengeslagen, oft sy luyden ghepriveert van het gebruyck der selver.

XXIX.

Daer en sullen geen nieuwe Forten ghemaeckt worden gheduyrende t'voorsz. Bestandt inde Nederlanden, vande eene oft ander zijde.

XXX.

Die Heeren vanden huysen van Nassau, en sullen niet moghen vverden vervolght ofte gemolesteert, in hare persoonen oft goederen gheduerende t'voorsz. Bestandt: voor de schulden gecontracteert by vvijsen den Heere Prince

te Prince van Orangien, sedert den laere 1567 aff tot sijn overlijden toe, noch voor de vervallen lasten, geduerende het faillissement ende annotatie der goederen, die daer mede waren belast.

XXXI.

Indien eenige contraventie van dit Bestant ghedaen ware deur eenighe particulieren, sonder bevel vanden voorsz. Heeren Coninck, Eertshertogen, ofte Staté, die schade sal worden gerepareert ter selver plaetse daer die contraventie sal wesen ghedaen, in dien sy aldaer werden achterhaelt, ofte wel tot hare vvoonplaetse, sonder dat sy luyden elders sullen mogen vervolght vvorden in hare lichamen ofte goederen, in vvat manieren dattet zy. Ende en sal niet geoorloft wesen te comen tot de vvapenen ofte breecken van dit bestandt ter oorfake vandien: maer sal vvvel toeghelaten zijn ingevalle van openbare vveygheringhe van Iustitie hem te voorsien, ghelijck ghebruyckelick is, by brieven van marque oft represalien.

XXXII.

Alle ontferffnissen ende dispositien gedaen in haet vander Oorloge, zijn verclaert nul, en ghehouden als niet gheschiet.

XXXIII.

Die onderlaten ende Invvoonderen der Landen vanden Heeren Eertshertogen ende Staten, van vvat qualiteyt ofte conditien die zijn, zijn verclaert capabel omme te succederen, die eene d'andere, soo deur testament, als sonder testament, nae de costuymen vande plaetse, ende indien eenighe successien hier te voren vervallen zijn aen eenige vande selve, so sullen daer inne vverden ghehanthout, ende gheconserveert.

XXXIV.

Alle ghevangens van Oorloge sullen ontflagen vverden vande eene ende andere zijde, sonder te betalen eenigh rantsoen.

XXXV.

Ende ten eynde het jeghenwoordich Tractaet te beter mach vvorden onderhouden, beloven respectivelic die voorsz. Heeren Coninc, Eertshertoghen ende Staten, die goede hant te houden, ende gebruycken hare macht ende middelen een yghelick in den sijnen, omme te maecken die passagien vry, ende die Zeen ende Rivieren navigabel, ende seker iens die incurfien van Meutmakers, Zeeroovers, Loopers, ende Roovers, ende indien sy luyden die konnen apprehenderen, die selve te doen straffen met rigeur.

XXXVI.

Beloven boven dien niet te doen jeghens

ofte in prejuditie van dit jeghenvvordich Tractaet, nochte ghedoogen gedaen te vvorden directelick oft indirectelic, ende indient ghedaen vvare, t selve te doen repareren sonder eenighe svvaricheyt nochte uyttel, Ende tot onderhoudinge van alle t gene voorsz is verbinden sy henlieden respectivelick (selfs de voorsz. Heeren Coninck ende Eertshertogen haer successours) ende voor de bundicheyt vande selve verbintnisse, renuncieren alle Wetten, Costuymen, ende andere saken daer jeghens strijdende.

XXXVII.

Dit teghenvvordigh Tractaet sal gheratificeert ende gheapprobeert vvorden by den voorschreven Heeren Coninc, Eertshertogen ende Staten ende die Brieven van ratificatie vande voorsz. Heeren Eertshertogen ende Staten by die eene den anderen overgelevert in goede ende behoortlicke forme, binnen vier dagen. Ende aengaende de ratificatie vanden voorsz. Heere Coninc, de voorsz. Heeren Eertshertogen hebben beloofst ende sullen ghehouden wesen de selve te gheven binnen drie maenden, ooc in goede ende behoortlicke forme, te eynde de voorsz. Heeren Staten, hare Onderlaten ende Invvoonderen mogen gebruycken het voorsz. Bestandt volcomelick ende in alle versekerheyt.

XXXVIII.

Het jeghenvvordigh Tractaet sal alomme daer sulcks behoort ghepublicceert vvorden, t'stont nae dat die ratificatie sal wesen ghedaen by den voorsz. Heeren Eertshertoghen ende Staten, cesserende van als nu alle acten van vvandtschap.

Aldus gedaen ende ghesloten in de Stadt ende Cité van Antwerpen, den 9 Aprilis int jaer 1609, ende gheteekent by den Heeren Ambassadeurs vanden Coningen den Alder-Christelicksten, ende van groot Britagnien, als middelaers, ende den Gedeputeerden vande Heeren Eertshertogen ende Staten, Vvas onderteekent:

P. Jeannin, Elye de la Place, Ri. Spencer, Rodolphe VVindvvood, Ambrosio Spinola, le Pres. Richardot, Iv. de Mancidor, Fr. Iehan Neyen, L. Verreycken, Guillau-
me

me Louys Comte de Nassau, VV. Brederode, Cornelis van Gent, Johan van Oldenbarnevelt, I. de Malderee, G. de Renesse, G. Hillama, Johan Sloeth. Ab. Coenders.

alle de Inwoonderē met grootē vzenchde en lust gehoozt werde: dit geschiet wesende soo gheschiede de Publicatie in deser manieren.

Men laet u weten dat ter eeren van God almachtich/ en tot welbaren en rust van t geheel Kerstencrick; en particulier van dese Nederlanden/ eene goede/ vaste / oprechte ende onberbzelicken Creve/ Stille-standt ende Cassatie van alle Acten van Hostiliteyt veraccoordeert ende gesloten is/ vooz eenen tijt ende termyn van 12. Jaeren/ tusschen de Sac. vanden Coninck van Spangnien/etc. De Doorzuchtichste Cers-Hertoghen onse soubereyne Princen ter eere/ ende de Staten Generael vande Vereenichde Nederlandtsche Provintien ter ander zijden/ soo ter Zee/ andere wateren / als te lande/ in alle hunne Coninrijcken/ Landen ende Heerlijckheden ende vooz alle hunne Onderlaten en Inwoonders/ van wat qualiteyt ende conditie hi zijn/ de welke geduerende de voozsz. Creve/ sullen van nu vooztaen mogen hanteren/ blijven ende sejourneren inde Landen de eene vande andere/ en aldaer vzielic en onbekommert hunnen Coopmans-handel en Commercie drijven/so wel ter Zee/andere Waterē/als te Lande/ en weder keeren int gebryuc van hunne goederen/ alles gelijc dat byeder verclaert is by de Artijckelen vanden voozsz. Creve En men beveelt van wegghen hunne Doorzuchtichste Hoocheden aen alle en eenen vegelijcken onder huune onderdanicheyt en geoozsaemheyt geseten/ t' voozschzevē Bestant onverbzelick t' onderhouden/sonder daer tegens vet te doen/oppene van gestraft te wordē als Inbrekers vande Peps en Tractaet sonder eenighe gratie/ gunste/ verdzach/ of dissimulatie.

Forme vande de Publicas tie tot Antwerpen ges daen.

Groote Bancket tot Antwerpen gebouwen.

It sijn de Articulē en conditiē op dewelcke he het twaelf jarich bestant gemaect en besloten is/ tusschen de Cers-Hertogen van Oostenrijck ter eere en de Seconfedereerde Ho. Ho. Heeren Statē Generael ter andere sijde: naer dat de bedzoefde vereenichde Provintien veertich jarē Lang om haer vzyheyt gebochten hadden/ tegen den machtichsten Dominatur des werelts/wiens gebiet hem verder uptstrecht van opt het Roomsche gesdaē heeft: maer God die een beschermer vanden onnoselen ende bedruchten is/ heeft onse lieve Vaderlanden dooz sijn alvermogende en machtige handt/ niet alleen beschut en beschermt/ vooz alle t'quaet dat tegē haer vooz genomē was: maer heeft selfs hare vbanden tot verscheyden tijden ende plaetsen in hare handen overgelevert: daer mede bewijfende dat de geheele werelt met alles wat daer inne begrepen is / alleē aen sijn Heplige en rechtbaerdige regeringe en gebiet hangt en bepēdeert. Dien selven God sp lof ende danck inder ewicheyt/Amen.

Besluyt vande Artijckelen vande Creves.

Den stilstant albus gearresteert/ beslotē/ ende geteyckent wesende / so is op het stadthuyus van Antwerpen een treffelick en Costelijck Banquet gehoude: tot het welke veel groote Heeren/ soo wel Geestelycke als Wereltlycke geroepē ende gebeden waren/ men heeft op dit Bancket met groote reberentie gedzoncken opte gesontheyt vande Coningē van Spangien, Vranckrijck en van Groot Brittangien, vande Eerts-Hertogen en sijn Princelijcke Excellentie Mauritz van Nassau. Daer naer sijn alle onse Gecommitteerde wederom naer den Hage veretrocken/ daer sp vziendelijcken en met blijdschap onfangen sijn.

Verhael hoe den Creves aen des Varcoghs sijde den volcke bekent gemaect is.

Tot hier toe de handelinge en t'besluyt vanden Creves beschreue hebende/ so sullen wy vooztaen/ ende verhalen op wat wijse ende wanneer/ de selve/ aen wederzijden/ allomme aende Gemeenten/ Burgeren en onderlaten dooz Publicatien bekent gemaect is/ mitgaderē eenige gheschiedenissen die daer op gevolcht sijn: beginnende mette Ceremonien die van wegen de Cers-Hertogen tot Antwerpen (sijnde de plaetse daer den selvē Creves besloten is) vooz ende naer opten 14 Aprilis 1610. geschiet is.

Dooz het af-lesen vanden Creves oft Bestant/ so wert de grootste Clocke/ die van 24 stercke mannē moet getrocken wordē geluyt/ (die tot Ordam en Lillo, jaer wel vier mijlen verde gehoozt kan werden/ en die in langen tijt niet en was gehoozt) met ooc alle de Clocken vander stadt so wel van de vijf Pazochie Kercken/ als alle Cloosters. De aflesinge geschiede in deser maniere. Dooz het Stadthuyus was gemaect se seer heerlijcke Stellagie/waer op dat geseten waren eenige vande voozmaemste Heeren vande Stadt en andere/ daer met veerthien Trompetten eer de aflesinge geschiede/ seer Triumphelijck geblafen wordē tot verscheyde repsew/ het welke van

Dese Publicatie gedaen wesende/ was geozdonneert dat den Gouverneur van he Casteel alle het Geschut soude doen affschieten/ dan also sulcx niet terstont en geschiede/so is den Marquis Spinola, ontrent de Publicatie/ met eenige andere Heeren te Paerde wesende met een vollen ren met zjn sessen/ naer t' Casteel geredē siende waeromme sulcx niet geschiet en was: belastende dat het dadelicken geschieden soude.

Triumphschoten en Wieringen tot Antwerpen over den Creven

Doen heeftmen terstont het schzickelijck gedonder van alle de Canons gehoozt/daer mede het Casteel rontomme besettet was: D v waer

waer op die vander Stadt ende alle de Oor-
looch schepen met hare metalen ende Iseren
stukken/ lustich geantwoort hebben.

Triumph
Dieren tot
Antwerpen
over den
Creves.

Des avonds so is wederomme alle het
voorzgaende Gheschut los gheschoten: men
luyde mette groote ende alle de andere klok-
ken weder eenighe posen: de ses gheswozen
Gilden te weten den ouden Voet-boghe,
den ionghen Voet-boghe, den ouden ende
ionghen Handt-boghen, de Clieveniers ende
de Schermers Gilde, die hebbē pder voor-
hare Camers ende vergader plaetsen seer tri-
umphant/ Constich ende iustich gebiert/ met
uytgenomen artificiele Dier-wercken/ Dier-
pylen ende diergelijcke.

Daer en boven soo hadden alle de Capi-
teynen vande Bozgerye/ allomme in al haer
wijcken last ende ordere ghegeven/ dat een
pder Burger des avonts vierē soude/ twee
goet willich ende met groote vzeuchde vol-
bracht werde: alsoo dat dooz de menichten
der Pecktonnē ende andere vieren de Stadt
scheen gheheel in vier ende bzandt te staen.
De naburzen/ vzienden ende bekenden nodē
malcanderen ten eten/atē ende dzoncken met-
ten anderen opte straten/ Songen en spzon-
gen/ dzoncken ende cloncken/ niet wetende
wat sy van vzeuchde doen ofte beginnen sou-
den: ende dat voorwaer met goede redenen/
want sy hadden seer langen tijt gheweest en-
de geseten al of sy belegert geweest hadden:
daer sy so onverhoopt nudooz den Creves
van verlost waren.

Inde Geunieerde Provintien is in s Gra-
ven Hage opten 21 Aprilis 1610/ naer dat
men eenighe repsen met Trompetten ende
Schalmeyen gespeelt hadde/ van het Stadt
hups de Creves af gelesen ende vercondicht
mette volgende woorden.

Publicati
vanden
Creves in
de geunieerde
de Provintien.

M En laet eenen vegelijc-
ken weten/ dat tot lofen-
de eere van Godt den
Heere Almachtich/ wel-
stant en ruste der Chyristenheyt / ende
sonderlinge vande Vereenichde Ne-
derlanden/ ende den goeden Ingele-
tenen der selver/ ghemaect ende be-
sloten is/ ten oberstaen ende met ad-
vys vande Heeren Gelanten vande
Coningen den Alder-Chyristelijckstē/
en van Groot Britanniē/ Een goet/
vast/ getrou/ ende onverbzeckelijck
Bestant/ ende ophoudinge van alle
acten van Vyantschap/ vooz den tijt
van twaelf Jaren/ tusschen die Haje-
stept vanden Coninck van Spain-
gnien/ etc. die Doozlichtichste Prin-
cen Albert ende Isabella Clara Eu-
genia/ Certs-Hertogen van Gosten-
rijck/ etc. Ende die Doozlichtighe
Heeren/ die Heeren Staten Generael
vande vereenichde Nederlanden / ter
anderer zijden/ soo ter Zee/ ende an-
dere Wateren/ als te Lande/ in alle

heure Conincricken/ Landtschap-
pen/ Landen ende Heerlichheden/ en
vooz alle hunne Onderlatē ende In-
woonderen / van wat qualiteyt ofte
conditie die sijn/ sonder uytsonderin-
ge vā plaetsen ofte persoonē/ En sullē
de selve onderlaten en Inwoonderen
voortaen mogen comen en blybē inde
Rijcken/ Landtschappen/ Steden en
plaetsen vande andere/ en daer doen
hare trafficque en handelinge in alle
verlekerheyt/ ter Zee/ op andere Wa-
teren/ en te Lande/ doock weder comē
int gebzupck van hare goederen/ (met
verbzeet) alles gelijc bzeder verclaert
is by de Articulē van het voozsz Be-
stant: En men beveelt van wegen den
voozsz Heerē Staten Generael/ allen
en een vegelijck die onder hare hooge
mogentheyt onderdanicheyt ende ge-
hoorzlaemheyt sijn gheseten/ t voozsz
Bestant en allen de inhoudē van die/
onverbzeckelijc te onderhondē/ son-
der daer tegenspet te doen/ op peyne
van gestraft te wordē/ als obertrēders
van vrede/ en die gemeene ruste/ son-
der eenige genade/ faveur/ verdzach
ofte dissimulatie. Aldus gearresteert
en besloten inden Hage den achtendē
Aprilis Anno 1609.

Daer dat de vercondinge van den Creves
daer na in alle de Steden en plaetsen vande
vereenichde Landē geschiet en gedaen was/
so heestnē allomme groote vzeuchde en blyt-
schap bedzeven met de clocken te luyden/ te
vieren/ te Spelen/ en allerley vzeuchden tepe-
kenen bewesen: de H. M. Heeren Staten aē-
merckende dat de uytcomste deser sake alleen
toe geschzeven behoorde te wordē/ de onuyt-
sprekelijke genade en barmherticheyt Go-
des/ hebbende geozdonneert en besloten dat-
mē allomme inde geunieerde Provintie op de
6 Mey/ eē generalē Bidt en danckdach soude
hondē en Celebzerē/ het welc by de Inwoon-
derē der selver Landē gewillichlickē na geko-
mē is/ God Almachtich van gantscher hertē
danckende: dat hy haer so danigen genadigē
en onverwachten uytcomste/ naer so langen
bloedigen Oorzoge verleent ende ghegeven
hadde: Biddende dat hy haer inden selven
stilstant wilde bewaren vooz alle voozdzere
hinder ende schade.

Ende naer dien dat inde voozgaende Arti-
culen die opten Creves gemaect sijn/ naer-
derhāt eenige swaricheyt en duysterheyt be-
vonden werde/ so is daer naer by de gecom-
mitteerde vande Certs-Hertogen en H. M.
Heeren Staten die daer toe specialichen ge-
committeert waren/ naer vele ende verschey-
den/ discourssen/ voozslaghen ende debatten/
gemaect dese volgende verclaringe en ver-
meerderinge/ luydende van wozzde te wozz-
de/ als volght. Die

Tecken
vā blytschap
inde selve
Provintien

Timelen
ding totte
naerder ver-
claringe van
de Treves.

Die Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden, Allen den genen die dese tegenwoordige sullen sien Saluyt: Doen te Weten, dat ghesien hebbende die Poincten ende Articulen die verdragē ende geaccordeert zijn geweest, opten sevenden dagh deser Maendt Iannarij 1610 alhier inden Hage, tusschen de Gecommitteerde vande Doorluchtrichste Eertf-Hertogen van Oostenrijck Albert ende Isabella Clare Eugenia, ende de onse, nyt crachte vande Procuratien respectievelijck aen de selve Gecommitteerde ghegeven, nopende eenighe swaricheden, ende twijfelachticheden, die nyt het Tractaet van Bestand opten 9 Aprilis 1609, binnen de Stadt van Antwerpen tusschen de Hoogh-ghemelte Eertf-Hertogen ende ons gesloten ter eenre, ende ter andere zijden, oock by de respectie Officieren ende Onderstaten waren voorgestelt, ende in bedencken genomen, op de vermeerderinge ende naerdere verclaringhe van dien te letten, van welke Poincten ende Artijckelen het inhouden hier nae volghet van woorde te woorde. Alsoo nyt het Tractaet van Bestand opten 9 Aprilis inden jaere 1609 inde Stadt van Antwerpen, tusschen de Gecommitteerden vande Heeren Eertf-Hertoghen van Oostenrijck, &c. Ende die Staten Generael vande vereenichde Nederlanden gemaeckt, eenige swaricheden, ende twijfelachticheden ter eender ende ter andere zijden, oock by den respectie Officieren ende Onderstaten waren voorgestelt, ende in bedencken ghenomen, op de vermeerderinghe ende naerdere verclaringe van dien te letten, ende eyntelijc goet gevonde was, deur de Gecommitteerden van beyden sijden by naerdere handelinghe daer op te accorderen ende verdragen, naer dat by den selven Gecommitteerden daer op vele vergaderingen ende tsamen-sprekingē zijn gehouden geweest. Soo waren op huyden den 7 Iannuarij inden jare 1610 inden Hage in Hollant vergadert de Heeren Balthazar de Robiano, Tresorier generael vande Domeynen, ende Financien vande voorsz. Heeren Eertf-Hertoghen, Heer Louys verreycken Ridder, Heer van Hamme, Raedt van Oorloge, Audiencier, ende eerste Secretaris van hare Hoogheden, ende Iohan Baptista Maes, Raedt ende Advocaet Fiscael vanden Raet van Brabant van wegen Hoogh-gedachte Heeren Eertf-Hertogen: Ioncker Hendrick van Brienen d'Alste, Heere van Sinderen, Heer Iohan van Oldenbarnevelt Ridder, Heer vanden Tempel, Rodenrijs, &c. Advocaet ende bewaerder van t'groot Zeghel, Chartren ende Registeren van Hollant ende West-Vrieslant, Heere Jaques van Maldere, Ridder, Heere van Heyes, &c. eerste ende representerende den Adel inde Staten ende Raedt der Graeffelicheyt van Zeelant, Ioncker Iustus van Rijsenburch Heere van Rijsenburch, eerste Borgemeester der Stadt Vrecht, Tinco van Oennama Grietman over Schooterlant, Ioncker Ernst van Ittersum Drost vande Twente, ende Ioncker Abel Coenders van Helpen, Hovelinck tot Faen ende

Cantes, van wegen Hoogh-gemelde Heeren Staten Generael, de welke volgende haer respectie Procurationen ende Commissien, verdraghen ende geaccordeert zijn op de Poincten ende Articulen hier nae volghende.

I.

INden eersten, dat de Inwoonderen, ende Ingesetenen vande Vereenichde Nederlanden, comende inde Landen ende Provintien vande Onderdanicheyt vande Heeren Eertf-Hertoghen, hen regulerende volgende het voorsz Tractaet, aldaer sullen hebben ende ghenieten ghelicke vryheydt als de Onderstaten van den Coninck van groot Britanniën, tot welcken eynde die Articulen daer van disponerende aen allen Regeerders, Magistraten ende Officiers inde respectie Provincie, by hare Hoogheden ghesonden sullen worden, met bevel hen daer nae te reguleren, ende sullen de voorsz inwoonderen, ende inghesetene der Vereenichde Nederlanden, allomme onder het gebiet van hare Hoogheden hen moghen doen dienen by sulcke, Advocaten, Procureurs, Notarissen, Solliciteurs ende Executeurs, als hun goet duncken sal, die oock daer toe (des noot ende verfocht zijnde) by den Ordinaris Rechters gelast sullen worden.

Naerder verhael van de articulen vanden Treves.

II.

Dat by hare Hoogheden metten eersten versien sal worden, dat bequame eerlicke plaetsen geordonneert worden, tot begravinghe der lichamen vanden ghenen die vande zijde der Heeren Staten, onder het gebiet van hare Hoogheden comen te overlijden.

III.

De Heeren Eertf-Hertogen ende Staten, en sullen buyten hare respectie limiten van de passerende goederen, noch te VVater, noch te Lande, ghene incomende, uytgaende, ofte andere lasten ontfangen.

IV.

Die Onderstaten vande Heeren Eertf-Hertogen ende Staten, sullen reciproquelic inde Landen die eene vanden anderen genieten haren ouden vrydom inde Tol-rechte, daer van sy luyden voor den Oorloghe in vredelicke possessie zii geweest.

V.

Die frequentatie, conversatie, ende Commercie tusschen die respectie Onderstaten en sal niet mogen belet, ende alle ghedaen beletselen sullen afgedaen worden.

VI.

Alle goederen ende Rechten die volghende het Tractaet reciproquelic den ouden Proprietarissen, haren erven, ofte actien vanden

V v ij selve

selven hebbende, zijn gherestitueert, ofte noch moeten worden geresitueert, sullen by den selven Proprietarisen moghen vercocht worden, sonder dat van noode sal wesen daer toe particulier consent te verwerven, niet tegenstaende het 13 Artijckel des voorsz. Tractaets anders vermeldt, uytghesondert den eyghendom vande Renten, die van wegghen den Fisquen in plaetse vande vercochte goederen sullé worden bekent, mitsgaders de renten ofte actien staende tot laste vande Fisque respectie.

VII.

Alle verswegghen goederen, ende Rechten, Meublen, Immeublen, Renten, Actien, Schulden, Crediten ende anderen die niet by den Fisquen met goede kennisse en zijn gefaisceert voor den 9 Aprilis des Iaets 1609, sullen den Proprietarisen haren erven, ofte den ghenen die actien vanden selven hebben, met alle vruchten, renten, opcomsten, ende profijten in vrye dispositie volghen. oock en sullen die verswijghers noch haren erven by den respectie Fisquen, ter oorsake van dien niet mogen gemolesteert worden, maer de Proprietarisen, haere erven ofte die hare Actie hebben, sullen jehghens een yghelijck dies aengaende recht hebben, als voor haer eygen goet,

VIII.

Die Boomen affgehouden nae den letzten Ianuarij des Iaets 1609, ende die ten daghe van het besluydt des Tractaets noch op den grondt lagen, oock die vercocht zijnde ten voorschreven dage noch ongehouden waeren. Sullen den Proprietarisen volgen, niet teghentaende die ghedane vercoopinghe ende sonder dat sy luyden gehouden sullen wesen eenighen prijs te betalen.

IX.

De vruchten, huynen, pachten ende incomen vande Heerlichheden, Landen, Thienden, Visscherijen, Huysen, Renten ende andere opcomsten vande goederen die volghende het Tractaet zijn gherestitueert, ofte moeten gherestitueert worden, verschenen nae den 9 Aprilis 1609, sullen voor het geheele jaer den Proprietarisen, haren erven ofte actie vanden selven hebbende, volghen.

X.

Vande vercochte goederen, affgheloste renten, ofte capitalen, by oft aende Fisquen Respectie, sullen brieven verleden worden aende Proprietarisen haren erven, ofte hare actie hebbende, die hen dienen sullen voor bewijs declaratoir in conformite van het Tractaet met Assignatie vande jaerlicksche betalinge op een Rentmeester inde Provintien daer die vercocht oft gelost zijn, die daer inne sal worden gedenomineert, ende sal den prijs gerekent worden nae de eerste vercopinge publicquelic, oft andersins nae behooren ghedaen, het eerste jaer Renten

daer van sal verschijnen ende betaelt worden den 9 Aprilis anno 1610.

XI.

Die gemaecte huynen vande Geconfisqueerde, ofte gheannoteerde goederen (niet tegenstaende die voor vele jaeren zijn gemaect) sullen met het jaer 1609 gheexpireert wesen, nae ghebruyck vande plaetsen respectie daer die goederen gelegghen zijn, ende sullen die huynen nae den 9 Aprilis verschenen (als hier vooren verhaelt is) aenden Proprietarisen betaelt worden. Dies is gheaccordeert dat indien den Bruycker vande goederen voor de vruchten vanden toekomenden Ougst eenige costen aen de selve goederen gedaen heeft, dat die selve costen nae costuyme ofte tot discretie vanden Gerechten vande plaetse daer die goederen gelegen zijn, sullen werden by den Proprietaris betaelt, aen den Bruycker.

XII.

De vercoopinghen vande gheconfisqueerde ofte geannoteerde goederen ghedaen t'zedert het besluyt des voorschreven Tractaets, worden ghehouden nul, ende van ghelijcken die te voren gedaen zijn tegens de verdragghen ofte accorden met eenighe Steden int particulier ghemaect.

XIII.

Voor die goederen tot fortificatien, publicque wercken, ofte Godshuysen geappliciert, sal den Eygenaer satisfactie gedaen worden, volghende het 19 Artijckel des Tractaets.

XIV.

Die huysen van particulieren die geresitueert zijn, ofte geresitueert moeten worden, volghende den Tractate, en sullen reciproqueliick met Garnisoené oft andersins, niet anders oft vorder belast worden, dan die vande andere Onderfaten van geliicke gelegenthey.

XV.

Indien die ontruyminghe der goederen ende rechten die behooren gherestitueert te worden, tot eenighe plaetsen wort ghedifficulceert, den Rechter vande selve plaetsen sal datelijck die restitutie doé effectueren, ende daerinne gebruycken den cortsten wegh, sonder dat onder pretext van onbetaelde capitatie ofte andersints jehghens den inhouden van het derthiende Artijckel des Tractaets die restitutie van dié sal mogen gediffereert worden.

XVI.

Daer kennelijck bevonden wordt, dat alle goederen van yemant vande eene ofte andere sijde geconfisqueert ofte geannoteert zijn geweest, soo dat den selven ghene middelen en heeft behouden, daer uyt hy die Renten ofte interesten van sijne schulden vervallen, gheduyrende die confiscatie ofte annotatie heeft connen betalen, die selve en sal niet alleen vande reele lasten, ende de Renten volghende het Tractaet, maer oock vande

vande generale ende personele belastinghen vande Renten ende intresten inde voorsz tijt verschenen, ghevrijdt wesen.

XVII.

Onder exheredation in haet van den Oorloghe ghedaen, worden verstaen begrepen te zijn die exheredation gheschiet omme eenige saecken daer uyt die Oorloghe is gesproten, ende die daer van dependeren,

XVIII.

Niemandt en sal ter eente ofte ter andere ziden, directelick ofte indirectelick int veranderen van sijne woonplacse belet wordé, mits betaléde de Rechten daer toe staende, ende alle beletselen t sedert het Tractaet gedaen, sullen datelick worden afghedaen.

XIX.

Onder die restitutie vande goederen ende rechten by den Tractate gheaccordeert, werden ooc verstaen begrepé te zijn, de goederé en rechten gelegen inde Graefschappen van Bourgondien ende Charlois. Ende tghene volgenden Tractate ende dese handelinghe noch niet en is gherestitueert, sal aenden Proprietarisen, haeren erven, ofte actie vanden selven hebbende, vā beyden zijden alomme metten eersten ter goeder trouwen geresitueert worden.

XX.

Belovende die Heeren Eertf-Hertoghen ende Staten allen ende een yeghelicke vande voorsz. poincten ter goeder trouwen te voldoen, doen voldoen ende achtervolgen, onder de verbanden int voorsz. principael Tractaet ghesteldt, ende in alle manieren oft dese daer inne verhaelt stonden.

XXI.

Is laetstelick verdragen ende gheaccordeert, dat alle ende een yegelick vande Poincten ende Articulen des voorsz. Tractaets van den 9 Aprilis laest-leden, daer van in desen geene expresse veranderinghe oft naerder verclaringhe en is gedaen, blijven voor een yegelick in haer gheheel ongeprejudiceert ende onvercort, sonder dat tot yemants voordeel nochte naedeel directelick oft indirectelick sal strecken oft eenichsins beduydt mogen worden, tghene in dese handelinghe by monde ofte geschrifte vande eene ofte andere sijde, is gheproponeert ofte gheallegeert gheweest. Maer sullen soo wel die Heeren Eertf-Hertoghen ghen, Staten generael ende particulier, als oock alle Princen, Graven, Baender-Heeren, Steden, Collegien, Heeren, Edelen, Burgheren, ende anderen Inwoonderen der respectie Landen, van wat qualiteyt staet ofte conditie die sijn, blijven in haer Recht naer inhoudt van tselve Tractaet ende sullen hooghst ende hoogh gedachte Heeren Eertf-Hertoghen ende Staten binnen een Maendt eerst comende dese handelinghe aggreeré ende daer vanden anderen overleveren, haere brieven van Aggreatie in behoortlicke forme.

Aldus gheaccordeert ende besloten inde Hage in Hollandt, ten dage, Maands ende Iaere voorsz. Ende ten Oorconde is desen byde signature der voorschreven respectie Gecommitteerden bevesticht, is gheteekent: B. de Robiano, Verreycken, I. B. Massius. Hen. van Brienens d'Alste. Iohan van Oldenbarnevelt. I. de Maldere. Justus van Rijsenburgh. T. V. Oennama. Ernst van Jttersum. Ab. Coenders. Wy nae rijpe deliberatie de selve Poincten ende Articulen hebben aenghenomen, gheapprobeert, gheconfirmeert ende gheratificeert, Nemen aen, Approberen, Confirmeeren ende Ratificeren by desen: Belovende ter goeder trouwen die punctuelick te onderhouden, ende doen onderhouden, als oft wy die selfs hadden ghehandelt, ghetraeteert, ende belooft, sonder immermeer yet s daer teghen te doen, ofte gedoogen ghedaen te worden, in eenigher manieren, directelick ofte indirectelick, verbindende daer voren onse ende onser naecomelingen goederen. Des t oirconden hebben wy dese teghenwoordighe met onsen grooten Zegel doen Seghelen, Parapheren, ende by onsen Greffier doen teekenen, in onse vergaderinghe in den Haghe, op den 29 dagh van Ianuario int jaer 1610. Was Gheparaphreert I. Magnus Vt.

Onder stont, Ter Ordonnantie vande Hoogghemelte Mogende Heeren Staten Generael gheteekent C. Aerssen.

Tot een besluyt van het Twaelf Jarich bestandt sullen wy hier by voughen / de Zieven van aggreatie ende Ratificatie / die den Coninck van Spaengnien / volgende het selve accozdt moest binnen eenige wecken / inder bester forme doen depescheren / tepcken ende in handen vande voornoemde Heere Staten overleveren: die upten Spaenschen overgheset zijnde van den volghenden Inhoudt was:

Sijne Majesteit ghesien hebbende t'inhouden van dit gheschrifte van t Bestant ende Capitulatie, welck hem is ghesonden by sijn seer lieve en Beminde Broeder, de Doorluchtichste Eertf-Hertoghen Albert ende Isabella Clara Eugenia, op het Bestandt geaccordeert inden name van sijne Majesteit door sijn volle macht, ende die van haere Hoocheden voor haer selven, metten Staten Generael vande Vereenichde Provincien der Nederlanden, hebbende tselve wel ende riipelicken geconsidereert, verclaert dat hy prijst approveert, confirmeert ende ratificeert t'voorsz. Bestandt, voor soo vele de saecke hem mach raecken: Ende beveelt datment bewaere ende onderhout van sijnent wegen gheheclicken het inhouden van t'voorsz. gheschrift ende Capitulatie, voor den geheelen tijt dat t'voorsz. Bestant

Ratificatie vanden Treves by den Coninck van Spaens gien.

sal duynen: ende alsoo Certificeert hy tselve. Ende verhopende dat gheduyrende t'voorz. Bestant. de voorz. Staten der Vereenichde Provincien, sullen doen goet tractement aen de Catholijcken residerende onder henlyuden. Belooft ende in Coninglicke geloof ende woorden, tselve t'onderhouden ende volbrengē punctuelick ende niet te doen daer tegens. In ghetuyghenisse van welcke sijne Maesteyt heeft geteyckent de iegenwoordige, ende die doen Seghelen met sinen Segel, in Segovia den sevenden Iulij 1609.

Ende was geteyckent/

To el Rey

Ende een wepnich-lager/

By ordonnantie vanden Coning onsen Heere.

Ende was geteyckent / Andreas de Prada, met een opgedruycten Segel van sijn Majesteijt in Roden wassche.

Den Heere van Marquette ende verscheydē Ritmeesteren, hebben dē vyant ontrent MVLHEM geslaghen.

1608.

TEn tijden als de Gecommitteerden van weder sijden geduylichken arbejden/ omme dese geunierde Landen/ mette andere Provincien die dooz de Eerdt-Hertogen geregeert werden: t'p dooz ee wige vrede/ oft dooz een bestant van lange Jaeren te vereenigen ende te bejvedigen: so ist gheschiedt dat de Ruyteren van beyde t'jyden malcanderen ontrent Mulhem ontmoetende dapper gheslagen ende ghetrossen hebben. Welcke geschiedenisse ons goet gedacht heeft/ achter den handel ende t'besluyt vandē Treves tot een verbolch van de Vaden van den Doozlichtigē Voost Mauritz van Nassau, hier inne te voegen ende te verhalen.

Marquette
te rust hem
hem te ghen
den vbandt.

De Heere van Marquette, Luytenant Generael van der Staten Ruyterij te Arnheim residerende / sekerlijck gheadverteert zijnde/ datter een Conbop van den vbandt / sterck zijnde ontrent ses hondert Man/ soo te voet/ als te peerde/ met gelt op Lingen, Oldenseel ende andere plaetsen deser sijds Rijn was gaende / jae dat sy alreets den Rijn ghepasseert ware / soo heeft hy alle de Ruyterij upt de onligghende garnisoenen verschzeven op eenen benoemdē dach te Welten by Bredevoort by een te comen. Daer sijn late inder nacht ter bestemder plaetse by den Heere van Marquette gecomen de Ritmeesters Schmelinck Brochum, Batenborgh, Paigny, Lambert, ende Boyer, Luytenant vā Sir Robert Sicil, met hare Ruyterij/ sterck zijnde in alles ontrent seiven hondert goede wel-gemonteerde Ruyters / die in den moezghen-standt vzoech hooz

den dach recht nae Dorsten gemarcheert zyn/ eenige Ruyters hooz upt schickende/ op datter gheen adbertissement upt Voost aen den vbandt en soude ghedaen worden. Van daer is Mons de Marquette met de Ruyterij hooz over de Lippe ghetrocken/ ende hy is op des vbandts track ofte spooz gecomen / ende heeft het selfde gebolcht in aller diligentie. Maer overmidts haer den dupsteren nacht overviel / soo hebben sy vijf ofte ses upzen lanck gepapstert: hooz marcherende zyn sy ghecomē aen een Wuzge/ die de vbandt afgeboeken hadde/ soo dat der Staten Ruyteren met groote moepte de Riviere ghepasseert zyn / ende sy hebben vernomen / dat de vbandt te Mullem lach / om hem te refrefferen / in het weder-keeren nae den Rijn ober al de Boeren geplundert ende berooft hebbende / ende met veel bupts gheladen zijnde. De Heere van Marquette op alles goede ordje ghestelt hebbende/ ende elck een tot wel doen vermanende / is recht op Mullem ghemarcheert. Dichte aenden vbandt gecomen zijnde / heeft Mons de Marquette den alarm ghegheben / onse avantgarde heeft op de gene die den inganck van het Voost bewaerden / ghechargeert. Met dit eerste treffen zijnder eenighe doot ghebleven / ende onder andere den Luytenant van Graef Hendrick van den Berge, ende de vbandt is t'samen ghesaecht ende ghedzeven tot op het Kerck-hof ende in de Kercke. Men onser sijde is in dit eerste aen-treffen een Coznet doot ghebleven/ ende Capiteyn Lambert, Luytenant vande Compagnie van Prins Hendrick van Nassou, is de handt in stucken geschoten/ ende ende daer zyn noch eenige Ruyterij gequetst. De vbandt meynde op het Kerck-hof ende inde Kercke vzy te wesen/ het scheen oock onmoghelick dat de Ruyterij die plaetse soude comen forceren / want de Kercke leyt op eenen bergh/ ende den Kerck-hof is rontom bemuyzt. De Heere van Marquette heeft hooz eerst het Kerck-hof rontom in goede ordje met de Ruyterij om-ringhelt / ende hy heeft de Harquebousiers doen affitten / ende den vbandt van allen canten doen bebechtē: maer men heeft aldus die plaetse niet comen vermeersteren. De Heere van Marquette ghesolveert / siende den vbandt/ nu hy hem beslotē hadde/ niet te laten ontcomen/ heeft ghedaen al/ wat eenē cloeckē Obersten betaemt / rontom her rjddende / ende sijn volck tot cloeckhept vermanende: Ende hy heeft dit Stratagemā ghebruyckt/ dat hy ettelijcke hupsen / aen en inden muyz van het Kerck-hof staende/ seer bequamelick hooz windts in bzande liet steken/ soo dat den roock den vbandt in d'oogen vlooch/ ende tgesichte verblinde. De Ritmeester Brochum (van eenen Hups-man hem een bequame plaetse gewesen zijnde/ ende die wel besichticht hebbende) is selfs van sijn Peert ghetreden/ ende hy is met sijn Ruyteren te voet soo cloeckelijck op den vbandt aenghevallen / dat hy nae langhe vechten / eenen inganck van den Kerck-hof vechtender handt heeft ingereghen: Sijn Ruyteren / als oock vele van d'andere Compagnien / zyn hem strack ghevolcht/ ende zyn tot den vbandt inde Kercke inghebalen / die siende dat de cause verlozen was/ sich heeft overgegeven in handen vander Staten volck/ bedingende alseer datmen Quartier houden / ende haer hooz rantsoen

Marcheert
naer
Mullem om
hem te slaen

Die hy
dooz een
Stratagemā
overs
wint.

vandtsouen soude los laten / d'welck haer be-
looft ende gehouden is / al hoe wel met groo-
te moeyte / want onse Ruypteren waren soo
hittrich / dat sy het al souden doot gheslagen
hebben / ten ware dat het Mons de Marquet-
te ende de Rithmeesters met geweld tegen-
gehouden ende verhindert hadden / niet
willende hare belofte byken. Hier hebben
der Staten Ruypteren goeden buyt gecregen /
want sy hebben inde Kercke ghevonden wel
twee hondert sadel-Beerden / ende ontrent
vijfhondert Man / daer waer over de t'se-
ventich banden byandt doot ghebleven / on-
der de welke waren de Luytenants van
Graef Hendrick ende van Graef Adolph
vanden Berghe / met noch andere Luyte-
nants ende verschedene Officieren. De
Heere van Marquette, ende de samtljck-
ke Rithmeesters / hebben goet ghebon-
den / alle de gevangens te laten gaen / gevan-
kelijck mede nemende alleen Don Cornille
Dicol, een Hys Capiteyn / die dit volck leyde
ende alle de principale Officieren / die voor
der Soldaten rantsoen bozge bleven. Mons
de Marquette heeft de ghevangene te Arnhem
gebrocht / alwaer haer rantsoen volcomelijck
is betaelt ghe worden / ende sy zijn vry ghe-
laten.

Grooten
buyt vande
byandt bes-
comen.

Graeff Hendrick van
Nassau met den Vorst Chri-
stian van Anhalt, slaen ee-
nige VValen ontrét R E C-
K V M.

1610.

DEn Doorzuchtighen Prince Fre-
derick Henderic, Broeder vande
Prince Mauritz van Nassau, met
ten Dozst Christian van Anhalt,
van Nieuwemegen naer Dusseldorp
reysende: soo hebben sy onderwegen seckere
adbertentien ontfangē / hoe dat op een Dozst
ontrent Maestricht / ghelogeert waren vier
Compaignien Ruypteren ende een Vaendel
Doeknechten / meest Walen / van het Legher
van Leopoldus Eertf-Hartoch van Oostenrijc,
Bisschop van Presburch, Straesburch ende
Passau, Broeder vanden Eertf-Hartoch van
Gratz, etc. Bepde dese vrome ende Cloec-
ke Crjchshelden sulcx verstaende / syn ter-
stont met een begeerte ontstecken gheweest /
omme die soo het moghelicken waer / metter
haest ende onversien te overballen / de Broeck
op te nestelen (soo men seyt) ende te slaen. Sy
hebben dienvolgende terstont upt alle de om-
legghende plaetsen vele waghnen ontboden
ende doen versamelen / die sy altsamen / met
Soldaten ende andere behoeften gheladen
hebben / ende syn also in aller haest naer de
voornoemde Soldaten gereyten vertrockē /
t'welck soo bedecktelicken gheschiede dat sy
sulcx niet ontwaer geworden syn. Sy hebben
die opten eersten Mey 1610 onversien over-
ballen: ende vele doot gheslaghen / doch
verre den meesten deel / immers wel tot

Graef
Hendrick
slaet eenige
Walen.

vijf hondert toe / bluchten in het Clooster te
Reckum, nae by Maestricht ghelegghen / daer
sy haer ter weere stelden / hoopende dat sy
haest ontset crjghen soudē: Maer de Dozst
van Anhalt ende Graef Hendrick vielen haer
soo mannelijck ende soodapperlick aen / dat
sy niet lange en condē teghenweere biedē:
Geduypende dit gebecht / heeft den Dozst vā
Anhalt het Clooster aen byandt doen steken /
soo dat haerder vele zijn verbyant ende doot
geslagen / eenighe ghevanghen / wepnighe le-
vendich ontcomen. Daer waren noch eenige
clepne troupe van Leopoldi Crjchshnechte
die haer hier en daer in het velt hieldē / welke
ooc meestendeels van de Anhaltsehe zijn aen-
gerent / gheslagen ofte verstroeyt.

Den Prince Fr. Hendrick, de Walen aldus
berrast ende geslagen hebbende / so is hy met
te zijne wederomme naer dese Landen ghe-
keert / ende pder is in syn Garnisoen ver-
trocken.

Verhael vandē Tocht
ghedaen by sijn Excellentie
in het Landt van Gulich, in
den jaere 1610, midts-
gaders de Belegghinghe ende
Overvwinninghe der Stadt
ende t' Casteel Gulich.

Gecomen wesende tot de Belegghin-
ghe van de stercke Stadt Gulich / so
en sal het niet buyten propooste we-
sen eer wy die beginnen eerstelicken
te verhalen / dooz wat reden de Ho. Ho.
Heeren Statē Generael / beweecht gewordē
sijn / sijn Princelicke Excellentie met soodan-
ghen Legher naer Gulich te seyn den / omme
tselbe te Beleggheren ende te winnen.

1610.

Den Gouverneur ende Amptman van Gu-
lich, Johan van Ruyschenburch, secrete intel-
ligentie met den Keyser ende Eertf-Hertoge
Leopoldo hebbende / is secretelijck upt de ver-
gaderinge der Landt-Stenden gheschepden
ende hy heeft de Stadt ende t' Casteel Gu-
lich inghenomen ende ingehouden / voor den
Keyser / sich stellende teghen de Vereenichde
Dozsten ende Landt-Stenden. De Stadt
is gelegen op de Riviere Roere / die te Roer-
monde in de Mase loopt / het is een propet
Stedecken / vier mijlen van Aken / seven van
Maestricht, ende ses van Colen gelegen / ende
heeft een schoon Casteel / gheacht soo sterck
te wesen als eenich Casteel in gantsch Ne-
derlandt.

Gulich voor
den Keyser
inghenomen.

De Dozsten van Brandenburg ende Nieu-
burch siende / datmen haer socht te turberen
in haer recht / ende al-berepts inghenomene
possestie / so hebben sy verscheden malen ha-
re Ghesanten aen sijn Keyserlike Majes-
teyt ghesonden / om hem te informeren vande
gerechticheyt harer saken / te ghelijcke sijn
Keyserlijcke Majesteit biddē / haer te wil-
len la-

De Dozst
vanden Ke-
ser inde 23an
ghestelt.

len laten in de bycedtsame besittinghe harer
Erf-Landen. Doch desen onaengesien/ heeft
de Keyser een derde Mandaet te Ceulen late
aenstaen/ van date den elfden Nobembzys An-
no 1609. inde Acht doende de Dozsten Bran-
denburch ende Nieuburch, en met haer acht
en veertich personen van qualite / soo Edel-
lieden/ als andere. De Dozsten hebben ten
derden male hare ende haerer ondersaten on-
schult aenden Keyser gheschreven ende ober-
gesonden/ appellerende à Casare male infor-
mato, ad melius informandum, & à Commis-
sario ad committentem, ende te ghelijcke haer
recht stellende ende haer beroepende op alle
de Ceur-Dozsten/Princen/ende Stenden des
Rijcks. Maer als de Dozsten sagen ende be-
vonden/ dat al haer remonstreren / schryven
ende besenden te vergheefs was/ de Eerdt-
Hertoge sich alle daghe / op den naeme des
Keyser / meer ende meer versterkende soo
hebben sy noodtsaekelijck gheacht/ ghewelt
met gewelt te wederstaen: Tot welcken eyn-
de Dozst Christiaan van Anhalt is afghebeert-
dicht aende Coninghen van Brancryck ende
Groot Wittaignien / aen de yotesterende
Duytsche Dozsten / als oock aende Edele
Hooch Moghende Heere Staten der Veree-
nichde Nederlanden/ om hulpe ende bystandt
van volck en ghelt/ die haer de selfde yzomp-
telijck belooft ende toegeseyt hebben.

Die banden
Coninc van
Brancryck
beschermt
werden.

De Coninck van Brancryck was seer
besich ende neerstich in het bevoorzeren van
de saecke der Dozsten / ende maecte groote
ghereetschap ter Dozloge/ Hy was gheresol-
veert in epgheener persoon sich op desen tocht
te begheven/ ende soo voozts in Nederlandt
te comen. Maer wel machmen seggen / Ho-
mo proponit, Deus disponit: De Mensche
neemt hem wat voor, maer het staet inde hant
des Heeren hoe het uytgaen sal. Den XIII.
May Anno 1610. is desen treffelijcken ende
strydbaren Coninck vermoort binnen Pa-
rijs / sittende in synen Coets-waghen / met
twee steken die de Moozdenaer hem gheghe-
ven heeft onder de craghe/ soo diepe penetre-
rende/ dat den punt van het mes des Coninck
herte soo gequetst heeft/ dat hy ter naeuw-
er noodt lebendich op syn huys Louvre is con-
nengebacht worden/ alwaer hy datelijck de
geest ghegheven heeft/ tot groote bedroeffe-
nisse syner ondersaten / syner byindenden ende
bondt-genoten. Doch ebenwel isser nae veel
deliberatien/ by den jongen Coninck/ Loys de
XIII. by de Coninginne Regente/ ende by de
Princen / gheconsenteert / dat den tocht by
den overledenen Coninck verordineert tot
dienst der Dozsten van Brandenburgh ende
Reuburch / synen vooztganck nemen soude.
By hare voozige resolutie zijn oock gebleven
de Coninck van Groot Wittaignien / de
Gheconfedereerde Dozsten van Duytschlant
en de Edele Hooch Moghende Heeren Sta-
ten der Vereenichde Nederlanden. De
Dozst van Anhalt, een seer cloeck/ strydbaar/
wijs / ende voozsichtich Prince / was by de
gheconfedereerde Princen ende Dozsten ver-
cozen ende ghestelt tot Veldt-Overste des
Legers/ om de Stadt ende t' Casteel Gulich
te gaen belegheren/ ende Joncker Johan van
Dorth, Heere van der Horst ende Pesch, was
Commissaris Generael van t' gantsche Le-
gher. Doch sijne Dozstelijcke Doozluch-
tichheyt heeft sijne Princelijck Excellentie

Den Dozst
van Anhalt
Generael
van het Le-
gher

Graef Maurits van Nassou versoecht ende ge-
bede/ dat het hē woude ghelieven tot bevoor-
deringhe deser goede ende billicke saecke / in
epghener persoon met het Nederlandtsche
secours derwaerts te comē/ om desen Crjch/
nae sijn wijs ende cloeck verstandt / te helpen
beleyden: Daer toe of wel de Heeren Staten
in het eerste niet seer ghenepcht en waeren/
nochtans siende dat sijn Princelijcke Excell-
seer begeerich was de Dozsten ende hare goe-
de saecke te helpen maintaineren / soo zijn sy tē
laetste te yreden geweest / dat sijne Excellen-
tie den Dozsten desen tocht te ghevalle doen
soude / die op alles oydze ghestelt hebbende/
met de Engghelsche/ Franche/ Schotsche / en
Neder-landtsche troupen upt Nederlandt nae
Gulich gemarcheert is / ende hy is den xxv.
Julij met de selfde ontrent Nuys ghecomen/
sterck zijnde honderdt en dertich Daendelen
Doet-volcks/ ober de twee duysent Ruyterē
veel grof geschut/ en wel duysent Waghens/
Als de Duytsche Dozsten te Nuys by sijn Ex-
cellentie ghecomen waren/ soo heeft hy al dit
volck in batalie ende in schoone slach/ oydze
ghebracht / tot groote verwonderinghe der
Dozsten / ende aller Menschen die het ghe-
sien ende aenschout hebben. Des middaechs
heeft sijn Excellentie binnen Dusseldorp met
de Dozsten maeltijdt ghehouden. Doe hy des
naemiddaechs in het Leger gecomen was / so
was hy haest in perijckel sijnes levens ghe-
raecht/ dooz dien dat eenighe Waghens met
t' seftich tonne buffepoeder geladen/ aen byant
ghecomen zijn/ daer hy niet wijt van en was/
daer wierden met den slach doot gheslaghen
veertich Soldaten/ ende vele ghequetst. Doch
Godt de Heere / des hy ghelooft moet zijn/
heeft sijn Princelijcke Excellentie dooz schade
berwaert / om den Landen noch meerdere
dienst te doen.

Sijn Excel-
lentie trecke
met sijn le-
ger op.

Den xxix. Julij is sijn Excellentie met sijn
Legher dooz Gulich gecomen/ sich boegende
by het Legher der Dozsten van Branden-
burch ende Nieuburch, doch elck sijn Quar-
tier appart hebbende. Strack heeft sijn Ex-
cellentie oydze ghestelt om te appzocheren/ en
op het maken van batterijen / sonder aen te
sien ofte te yzeesen het geweldich ende me-
nichbuldich schieten upt het Casteel. Ange-
valle dat de Marquis Spinola/ als van we-
ghen den Keyser/ hadde willen ergens eenen
inval doen / om sijn Excellent te divertireren
ofte van Gulich af te trecken: Soo isser goet
ghevonden/ dat sijn Genade Graef Wilhelm
van Nassau/ met eenighe Daendelen Doet-
volcks aen Schencken-schanse soude blijven
ligghen/ om te doen wat de noodt ende ghe-
leghentheyt verhepsschen souden. Binnen
der Stadt ende Casteel was Gouverneur
Johan van Ruysenborgh, Heere van Rhafet,
Amptman van Gulich/ ende Colonel van een
Regiment Duytsche Soldaten / die sijn up-
terste devoiz ghedaen heeft/ om de Stadt en-
de t' Casteel te verweeren/ ende te verwaren
dooz den Keyser. Den tweeden Augusti
heeft sijn Excellentie met vier halve Cartou-
wen een pzoebe ghedaen wat hy met schieten
soude connen uptrichten: Maer nae eeni-
ghe voleen behindende / dat de mupzen des
Casteels soo hart ware/ dat hy wepnich ofte
niet met schietē conde uptrichten / soo heeft
hy opgehouden. De Hertoge van Branden-
burgh/ die met vier en veertich Daendelen
Doet-

Ende come
daer mede
dooz Gulich

Doetvolck/ ende acht Coznetten Peerden aen d'ander sijde van de Stadt lach/ heeft op den vierden Augusti ooc een proeve met acht stucken Gheschuts ghedaen/ maer hy heeft doek behoude/ dat het te vergeefs was/ daer om liet hy het schieten ooc blyuen: Ende daer is goet gebonden/ datmen met de appzochten soo seere spoeden souden alst mogelyck ware/ om aen het mineren te moghen comen. In het appzocheren ismen soo vlytich gheweest/ dat de beleggheraers den vyfden Augusti soo nae onder de Stadt geraeckten/ dat sy ende de belegerde malcanderen met Musquetten condon begroeten ende afrepeken. Die van binnen siende datmen hare halve maene seer was naderende/ soo hebben sy de selfde ghemineert ende spzinge laten/ doch te te vzoech alsoo dat sy maer eenen Man daer mede beschadicht en hebben/ ende sy verloozender neghen Man mede. De beleggheraers hebben cozts daer nae dese halve mane vermeerstert ende inghenomen/ ende sy sijn daer mede in de Stadts grachten ghecomen. De Baron Peter van Sidleniski, Wachtmeester van het gheheele Legher/ ende Gouverneur van de Grave/ een cloeck/ wijs/ nuchteren/ arbeydtsaem Man/ die de Nederlanden lange tydt seer trouwelyck ghedient hadde/ ryden de van het eene Quartier nae het andere/ is met een grof Gheschut het been afgeschoten daer aen hy ghestozzen is/ seer beclaecht van sijn Excellentie ende peder Man: met dese selfde schente wierdt ghetrossen het Peerdt daer de Dozt van Anhalt op satt / d'welck onder hem doodt bleef/ maer hy selfs onbeschadicht. Den XIII. Augusti hebbē der Staten Soldaten den beleggherden noch een halve mane afgenomen/ uyt de welke de beleggherde met schieten in het Leger veel schade gedaen hadden: Doch sy hebben de selfde strax wederom verlaten/ bevindende dat sy ondergraven ende ondermineert was/ maer strax daer nae los bzekende/ so en heeft sy geē quaet ghedaen: Des nachts te elfsupzen hebben de beleggheraers dese Schanse/ geen tegen weere bindende/ wederom inghenomen ende ingehouden. Terwyle sijn Excellentie ende de Doztie vast besich waren om Gulich te beynouwen ende te bedwinghen/ soo sijn op den 20. Augusti de Fransche troupen in het Leger aengecome/ onder het belept vande Marechal de la Chastre: Het hadde den name dat sy thien dupsent Man te voete sterck waren/ en thien oft twaelf hondert Ruypteren / by sich hebbende vier metalen Deltstucken / met de welke hy de beleggherde/ soo haest als hy in sijn Quartier aen de Roer gecomen was/ begroet heeft. Den XXI. Augusti hebben de beleggherde dapper geschoten / om te beleitten het vooztzengen der Galderjē / doch al te vergeefs. Den XXIII. Augusti hebben die van buyten wel met twee dupsende Mannen inde appzochten ghearbeydt/ op de welke die van der Stadt twee upvallen deden / met schade van beyden syden. Eyndelyck sijn de Dozsten ende sijn Excellentie met verschepde ne galderjē inde Stadts grachten gecomen/ waer op die van binnen niet halve Cartoupfers ende vperwerck dapperlyck wierpen/ en groot gewelt dede/ maer te vergeefs/ men quam haer al naerder ende naerder/ ooc eyndelyck in hare mupze/ doch met groote moeyte/ alsoo sy van harde keselinghen als in een

ghegoten waren. Daer waren oock battersghen veerdich/ om met xxxv. stucken Gheschuts van heel na by de Stadt ende het Caesteel te beschieten.

Die van binnen haer in desen staet bindende/ ende siende datter geen ontsiet vooz handen en was/ so sijn sy ghenootsaecht geweest appoinctement te versoeken / d'welck (ten aensien vanden Coninck van Branckerijck) inde Cente vanden Marechal de la Chastre ghemaect is/ op dese Articulen: Dat die van Gulich souden behouden in haer gheheel de Roomsche Catholycke Religie. Dat de Gouverneur met al het Crichsvolck onbeschadicht souden uptrecken/ met hare wapenen/ peerden/ en baggagie/ met slaende Trommels/ vliegghende Vaendels/ brandende louten/ ende coeghels inden mond. Dat oock alle de Dienaren ende Officieren Leopoldi, ende wie het beliefte/ souden moghen vertrecken. Dat de Magistraet ende Burgheren hare Privilegien souden behouden. Alle ghevangens inder Stadt ende Caesteel los te laten sonder randtsjoen/ midts betalende verteerde costen. Indien de Gouverneur binnen drie maenden den eedt van gherouwichheyt den Dozsten quame doen/ soo soude hy herstellt worden in het ghebruyck van alle sijn goederen. In dit verdyach was mede begrepen het Slot Bredebend. Op dese conditien is den tweede Septembrijs 1610 Gulich ende Bredebend overghelevert in handen van de Dozsten. Ut Gulich sijn ghetrocken ontrent sesshien hondert Mannen/ ende uyt Bredebent hondert en tachtentich. Binnen Gulich sijn ghevonden veertich Connen polvers/ ende xxxiii. soo groote / als cleyne metalen stucken Gheschuts. Soo haest als Gulich veroverd was/ soo sijn de Francosfen vertrockē/ haren last ende commissie niet wijder streckende. Die vertrocken zijnde/ soo isser ozdere gegeven de loop-graven te slechten / ende den Oversten Schoonborgh is by provisie Gouverneur daer binnen gestelt. Dit alles gheschiedt zijnde / heeft sijn Excellentie ende het gheschut r'schepen laten hzengen/ ende hy is nae beneden gherepft/ by al de weerelt groote eere ende roem behaelt hebbende/ dat hy in weynich dagen meer als eē maet / sulc eē stercke vestinge vermeerstert hadde.

Die bant Gulich verssoecken haet appoinctement.

Die haet aende Dozsten overgeben.

Sidleniski door geschoten.

De Fransche troupen comen door Gulich

Acht Nederlantsche Oost-Indie-vaerders slaen ontrent de Soute Eylanden, derthien Spaensche soo Galioenen als andere Schepen.

Inden Jaere xvjc. ende twaelf/ soo hebbē de bewindthebbers van de Oost-Indische Compagnie toe gerustet acht schoone stercke wel ghemonteerde schepen: die sy rijckelicken gheladen wesende naer Oost-Indien gesonden hebben. Als dese Schepen ontrent ne Soute Eylanden ghekomen waren/ so hebben sy veel Seplen in't ghesichte gekregen/ die haer hooge op deden: Wat na-

1612.

Dapper gebecht tussche de spaensche ende nederlantsche Schepen.

De Schepen
comen aen
den anderen

der komende / hebben zy vernomen dat het Spaensche Schepen waeren. De Nederlanders hielden haeren eersten Cours / sonder dat sy de Spaensche uyt den wegh geweken zijn / om geentepcken van verslaghentheyt te gheben / oock en seplden sy niet recht aen op de Spaensche Schepen / om de selfde niet te tergen. De Spaenjaerden dit siende / quamen met volle Seplen ende hoor wint op de onse aen: Den Spaenschē Admirael begonst eerst wel dapper op de onse los te schieten / daer dooz den Nederlandtschen Admirael versooft saecht wierdt / sich oock ter wepze te stellen / die boven den wint ghekommen zijnde / wel dapperlyc los bzande / ende schoot den Spaengiaert met sijn Boechstukken / achter by den Spieghele in / dat de Perss vooz den Boech uyt quamen. Daer nae schoot hy al sijn geschut aen d' eene zijde los / doe wende hy ende schoot d' ander zijde oock los: Twelck alles seer wel trefte / also datmen het Bloet uyt de syje gaten inde Zee sach loopen. Een groot Spaensch Galioen siende dat den Admirael dus verlegen was quam hem te hulpe / maer het verwerde in des Admirael's kee / ende eer zy van malchanderen konden komen / soo gheraechte des Spaenschen Admirael's Schip inden Bzandt / soo dat het al bzandende te gronde gingh / met het Gallioen / twelck hem ter hulpe was gekomen. Als nu onsen Admirael daer gantsch geen werck meer en hadde / ende hy sagh / dat synen Vice-Admirael kloeckelijck vocht tusschen twee Spaensche Schepen / soo quam hy den selfden te hulpe / ende na langhe Vechten ende vreeselijck schieten / hebben onse Schepen de Spaensche vermeerstert ende overvallen / doodt slaende ende de Doeten spoelende alle die sy in de Spaensche Schepen in het leven vonden. Geduerende het boven-verhaelde ghevecht /

Twee Galioenen gacen te gronde.

so waren onse ses ander Schepen oock dapper doende teghen de reste der Spaensche schepen / men sagh niet dan vier en roock / soo dapper ende snellijck ging het schieten aen / van wederzijden / oock dooz dien dat eenige vande Spaensche aen bzant quamen / die terstont desgelijck te gronde ginghen. Een van onse schepen abbozdeerde den Spaenschen Vice-Admirael / ende al die hy lebēdich daer in vant / moest de Courante over Boort dansen. In dit Schip hebben de onse eenen grooten Bupt gekregen / want het was seer rijckelijck geladen. Het voozgenoemde ghevecht heeft geduyrdt van des morgens ten negen uren tot des anderen daegs avondts. De Spaengiaerden hebben ettelijcke Honderde verloozen van haer Volck / ende daer en zijn maer dertich soo doode als ghequetste in de Nederlandtsche Schepen geweest. Dit is een seer trefselijcke Victorie geweest / want acht Nederlandtsche Kooptvaerders hebben seventie wel gemoteerde groote Spaensche Galioenen overwonne / des moet God / vā welckē de Victorie komt / in eeuwigheyt gepreest zyn. Als nu den Spaenjaert geslagen ende gevlucht was / heeft onsen Admirael / met raet van alle de Officieren / de Bootsghesellen den bupt laten deplen / die niet geringe en was. Elck een eenkreech meer zijde ende Fluweel als hy met beyde sijn Armen konde bevatten / behalven het Goudt ende Silber. Dit alles gedaen wesende / soo zijn onse schepen voozts naer Oost-Indiē toe gebarē / om aldaer te verrichten het gene daerom sy uyt Nederlandt gebaren waeren. Daer en sijn van de seventien Spaensche schepē maer viere ontkomen / die de Cpdinge in Spaengtiē gebzacht hebben / hoe zy vande Nederlanders onthaelte ende ghetraecteert waeren gheweest.

Nicht Galioenen overwonen.

Sommier verhael vande merckelickste geschiedenissen die inde Landen van

GVLICH, CLEVE ende BERCH,

gefallen sijn / by de Leghers vanden Prince Maurits van Nassau ende den Marquis Spinola:

Inden Jaere 1614.

1614.

Nerbien dat inde geschiedenissen die in het Lant van Cleve / Berg / en Gulich geschiet sijn / verschepden / voorszichtige / wijse beleydingen ende aenlagen / vanden Doozuchtigen Doost Mauritz van Nassau gesien en ghebonden werden / so heeft het ons goet gedacht / de gantsche Histozie hier inne te voegen / gelijck wy die genomen hebben uyt de Beschrijvinghe vanden Geleerden VVillem Bandaert:

zijnde van desen Inhout.

Offter yemandt in alle dese Landen die ex Astris, ofte uyt den loop des Hemels toe comende dinghen weet te vooz-segghen / so meyne ick dat het mijnen goeden vriendt Doctor Nicolaus Mullerius is.

Hier te verhalen wat (hoe wel dat hy de waerheyt getrossē heeft) de naest-voozgaēde jarē verlopē is / dat ware te lāc en buptē propoost. Van de Krijg deses jaers heeft hy aldus geprognosticeert: Mars gaet te vvercke, hy briefcht en beert luyde, hy craeckt so verveerlijck, datmen hem uyt Indien in Spanien hooren can, sommighe sullen oock bange

Phzophtie van Paulus.